

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1901. Första Kammaren. N:o 26.

Fredagen den 26 april.

Kammaren sammanträdde kl. 2.30 e. m.

Justerades protokollet för den 19 i denna månad.

Anmälades och bordlades lagutskottets utlåtande n:o 42, i anledning af väckt motion om sådan ändring i lagen om hemmansklyfning m. m. den 27 juni 1896, att egostyckning och jordafsöndring må kunna ega rum å till bergslag hörande skogsmark, som undergått storskifte, derå laga fastställelse kommit.

Vid föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 254, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 19, med anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående lagstadgade anordningar vid transport af timmer sjöledes m. m., beslöt Första Kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott n:o 1.

Vid föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 253, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 18, med anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan att alla bestämmelser om rang, utom för hofvet, måtte upphävas m. m., beslöt Första Kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott n:o 2.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran statsutskottets den 24 innevarande april bordlagda utlåtanden n:is 11a och 60—68.

Vid föredragning af bevillningsutskottets den 24 i denna månad bordlagda memorial n:o 29, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande bevillningsutskottets betänkande n:o 23, i anledning af väckt motion om ändring af tulltaxans bestämmelser rörande arbetad kautschuk eller gummi elasticum och guttapercha, godkändes den föreslagna voteringspropositionen.

Föredrogos och lades till handlingarna bevillningsutskottets den 24 innevarande april bordlagda memorial:

n:o 30, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande bevillningsutskottets betänkande n:o 24, i anledning af väckt motion angående stadganden om att bolag, som eger jordbruksfastighet, skall, förutom vanlig bevilning, för denna rättighet årligen erlägga särskild bevilningsafgift, och

n:o 31, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande bevillningsutskottets betänkande n:o 25, angående tillägg till 17 § i bevilningsförordningen.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran bevillningsutskottets den 24 i denna månad bordlagda betänkande n:o 32.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Brohmer* från och med den 29 innevarande april till och med den 8 nästkommande maj.

Justerades tre protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att lagutskottets utlåtande n:o 42 skulle sättas främst på föredragningslistan till morgondagens sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2,50 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Lördagen den 27 April.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Upplästes för justering protokollet för den 20 i denna månad.

Herr Billing: Under debatten angående frågan om beredande af mera söndagshvila åt vissa tjänstemän och betjente kom jag att nämna, att en eldare vid statens jernvägar uppgifvit, att han under loppet af 14 eller 17 år icke haft någon enda söndag ledig. Vid närmare undersökning har nu denna hans uppgift befunnits vara oriktig och mannen har sjelf erkänt detta. Jag har ansett mig böra anhålla att till rättelse härutinnan få detta berigtigande af min uppgift vid sagda tillfälle antecknad i dagens protokoll.

Grefve Taube: Vid debatten angående söndagshvilan i dag för åtta dagar sedan behagade herr von Möller uppläsa ett privatbref, hvaruti funnos en del uppgifter, hvilka jag icke kan underlåta att finna vilseledande. Kongl. jernvägsstyrelsen har nemligen med sitt utlåtande till det tillfälliga utskott, som behandlat denna fråga, aflemnat en skrifvelse, hvaruti såsom ett exempel framhålles att, för den händelse trafiken med godståg om söndagarne skulle inställas, så att ett visst antal vagnar skulle blifva öfverstående, och om man då beräknade den förlust, staten skulle tillskyndas genom inställandet af dessa godståg och derigenom att vagnarne icke, om jag så får uttrycka mig, finge fortsätta sin väg, komme man till en viss summa. Brefskrifvaren synes hafva missuppfattat detta och sagt, att på söndagarna utgår ingen vagnshyra. Det visste jernvägsstyrelsen mycket väl förut, och meningen med skrifvelsen var uteslutande att lemna ett exempel, som kunde ega tillämpning lika väl på hvilken annan dag som helst, då inställandet af dylika tåg under alla förhållanden måste åsamka staten en förlust. Det är sålunda en vilseledande uppgift, hvartill brefskrifvaren här gjort sig skyldig. Att för öfrigt i det omnämnda brevet förekomma en del mindre lämpliga uttryck anser jag mig icke här behöfva vidare beröra, då jag hoppas och tror, att den ärade brefskrifvaren helst sett, om detta bref icke hade blifvit uppläst.

Jag anhåller vördsamt, att detta mitt yttrande måtte få blifva antecknad uti dagens protokoll.

Herr von Möller: Mot grefve Taubes yttrande, att jag skulle

hafva begagnat mig af ett privatbref, hvilket brefskrifvaren helst sett, att det icke blifvit uppläst, ber jag få nämna, att då jag under diskussionen uppgaf namnet på den person, som öfverlemnade promemorian åt mig, skedde detta med dennes medgifvande. Detta skedde för att, då jag lemnade de deri förekommande uppgifterna, icke anses, som man plär säga, hafva plöjt med andras kalf. Jag hade dessförinnan öfverlemnade promemorian åt det tillfälliga utskottet i förhoppning att den skulle inflyta i dess utlåtande och jag derigenom skulle slippa besvära kammaren med densammas uppläsande, men jag ber ännu en gång få bestämdt betona, att brefskrifvaren medgifvit mig att använda denna promemoria samt yppa författarens namn.

Jag skulle på det högsta beklaga, om i grefve Taubes ord, att brefskrifvaren nog helst skulle sett, att »brefvet» icke blifvit uppläst, skulle ligga någon antydning derom, att dess författare härigenom möjligen skulle beredas något obehag, på samma gång jag skulle mycket beklaga, om en riksdagsman icke skulle hafva rätt att i riksdagsärenden få göra förfrågningar hos hvem han ansåge lämpligt, och slutligen skulle jag ännu mera beklaga, om en person i följd af de upplysningar, han lemnade, skulle beredas ledsamheter af ett eller annat slag. Det är blott detta jag anhåller få till dagens protokoll antecknadt.

Friherre Klingspor: Efter öfverenskommelse med herr Cavalli får jag vördsamt anhålla om kammarens medgifvande, att herr Cavallis yttrande n:o 20 och mitt yttrande n:o 22 för den 20 april, angående restituerande af tullen för sammanmalet rågmjöl, måtte få ur protokollet utgå.

Herr Cavalli: Då Friherre Klingspor hos mig gjort framställning, att jag vid bifall till hans hos kammaren nu gjorda anhållan ville medgifva, att mitt, af honom omförmälda, yttrande finge utgå, så får jag härmed tillkännagifva, att jag instämmer i hans anhållan.

Efter härmed slutad öfverläggning beslöt kammaren, på framställning af herr talmannen, att ifrågavarande af herr Cavalli och friherre Klingspor afgifna yttranden skulle utgå ur det upplästa protokollet; och blef detsamma i öfriga delar godkändt.

Anmälades och bordlades:

statsutskottets utlåtanden:

n:o 69, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af den kronan tillkommande jordegareandel i grufva;

n:o 70, med anledning af *dels* Kongl. Maj:ts framställning om anslag till ordnande och registrerande af vissa handlingar i kammararkivet, *dels* ock väckt motion angående inspektion af vissa embetsverks arkiv m. m.;

n:o 71, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anslag till beredande åt lappar inom Enontekis socken af Norrbottens län af eftergift i viss dem åliggande ersättningsskyldighet;

n:o 72, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anslag till bekostande af en undersökning rörande de sinnessjuka i riket;

n:o 73, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående fördelning af besparingar å *sjette* hufvudtitelns anslag till jordbruket, handeln och näringarna.

n:o 74, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anslag för tillgodoseende af åtskilliga behof vid veterinärinrättningen i Skara;

n:o 75, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anslag till nybyggnads- och ändringsarbeten m. m. vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund; samt

n:o 77, angående ej mindre vissa utaf Kongl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag till nya byggnader och anläggningar vid statens redan trafikerade jernvägar, än äfven en i anledning häraf inom Riksdagen väckt motion;

lagutskottets utlåtande n:o 43, i anledning af justitieombudsmannens framställning angående ändrade bestämmelser rörande handläggning af lagfarts- och in-teckningsärenden; äfvensom

andra särskilda utskottets utlåtande, n:o 8, med föranledande af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande utskottets utlåtande, n:o 6, i anledning af väckta motioner angående skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om åstadkommande af bestämmelser till motverkande af de med sjöfarten förbundna faror.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran lagutskottets nästlidne dag bordlagda utlåtande n:o 42.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 24 och 26 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 11 a, med anledning af Kongl. Maj:ts framställningar i vissa frågor, som beröra regleringen af utgifterna under riksstatens tionde hufvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

Punkterna 1 och 2.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Ifrågasatt
pension för
vaktmästaren
J. E. Ohlson.

Punkten 3.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena Lagerheim: Utskottet har uti den föreliggande punkten framhållit, att det för den i frågavarande pensionären torde vara likgiltigt, under hvilken titel det belopp utginge, som han kunde få uppbära, vare sig såsom lön eller pension. Deruti kan jag för min del äfven i allo instämma. Men utskottet har tillika framhållit, att det äfven från departementets synpunkt icke kunde anses nödigt, att vaktmästaren Ohlson på grund af sin otjenstbarhet nu blefve pensionerad, utan att hans tjänst lämpligen skulle kunna upprätthållas af extra ordinarie vaktmästare mot åtnjutande af den ordinaries tjänstgöringspenningar. Derutinnan tillåter jag mig hysa en från utskottet något skiljaktig uppfattning. Jag skall emellertid icke upptaga kammarens för alla dyrbara tid genom att något närmare inlåta mig på denna fråga. Jag skall blott tillåta mig framhålla att, då jag fann det vara ett missförhållande med denne departementets vaktmästare, som under åratals i följd af sjukdom icke kunnat sköta sin syssla och hvilken nu af kompetent läkare förklarats för all framtid vara ur stånd dertill, ansåg jag mig skyldig att hos Kongl. Maj:t anmäla förhållandet och söka få oegentligheten afhulpen, på sätt Kongl. Maj:t nu föreslagit Riksdagen. Men då Kongl. Maj:t för sin åsigt icke lyckats tillvinna sig en enda röst inom utskottet, inser jag väl, att det vore för mig fåfängt att söka vinna Riksdagens bifall till Kongl. Maj:ts framställning.

Friherre Gripenstedt: Samtliga af Kongl. Maj:t gjorda äskanden under tredje hufvudtiteln hafva hittills af Riksdagen beviljats. Endast i afseende å denna obetydliga punkt har statsutskottet hemställt om afslag. Det synes mig som om hans excellens utrikesministern skulle med jernmod kunna bära denna lilla motgång, ty för departementet torde det vara en ganska enkel sak att medelst förordnande uppehålla den ifrågavarande vaktmästaresysslan. Deremot är frågan till sin innebörd visst icke så obetydlig. Ty det gäller här en sjukpensionering, der de hittills följda grunder och förutsättningar med hänsyn till antalet lefnads- eller tjänstår icke ega tillämpning på den ifrågavarande pensionären, och det finnes icke heller någon viss norm eller regel för att en person, hvilken under ett par års tid varit af sjuklighet hindrad att tjänstgöra, skall sättas på indragningsstaten. Visserligen har Riksdagen i åtskilliga fall förut beviljat dylika sjukpensioner, men det har då gällt sådana fall, der det särskildt varit af vigt att få tjänsten upprätthållen af ordinarie innehafvare. Då, som sagdt, den ifrågavarande vaktmästaren endast en jmförelsevis kortare tid varit urståndsatt att tjänstgöra, synes det i *den* omständigheten ej finnas tillräcklig grund för beviljande af den begärda pensionen.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i förevarande punkt hemställt.

Punkten 4.

*Ifrågasatt
pension för
musikdirektö-
ren A. A.
Svensson.*

Herr Falk, Helmer: Här föreligger det temligen ovanliga fall, att en Kongl. Maj:ts framställning om beredande af en ringa pension åt en man, hvilken under 50 år varit i statens tjenst, och hvilken framställning vunnit understöd af alla de myndigheter, hvilka i ärendet afgifvit yttrande, blifvit af statsutskottet afstyrkt.

Frågan gäller, såsom herrarne torde finna, en f. d. musikdirektör vid namn Axel Adam Svensson.

Musikdirektör Svensson, som är född 1837 och således nu 64 år gammal, kom i statens tjenst år 1849, hvadan han alltså vid sitt afskedstagande år 1899 varit i tjenst uti 50 år. Svensson började sin bana som hornblåsare vid Andra, numera Göta lifgarde samt befordrades till hautboist, i hvilken egenskap han var pensionsberättigad under de åtta år han tjenade der. Derefter blef Svensson 1867 anställd såsom musikanförelare vid Vermlands regemente — och 1876 tillagd musikdirektörs namn, heder och värdighet — men på samma gång gick Svensson förlustig sin pensionsrätt, därför att musikdirektörer vid indelta armén icke äro å stat uppförda, utan deras aflöning utgår i form af *arfvode* utaf de till musikens underhåll anslagna medel; men det har ju icke varit Svenssons fel, att aflöningen utgår såsom arfvode.

Då år 1883 ett nytt reglemente utfärdades för arméns pensionskassa, upptog detta äfven musikdirektörerna vid armén bland de pensionsberättigade, och på grund häraf erlade också Svensson föreskrifna pensionsafgifter till kassan, hvilka dock, uppgående till nära 300 kronor, till honom restituerades, enär direktionen för kassan funnit den omständigheten, att Svensson icke innehade fullmakt å sin beställning, utgöra hinder för honom att vinna pensionsrätt.

Nu har utskottet afstyrkt Kongl. Maj:ts proposition om pension för Svensson å 510 kronor på åtskilliga skäl, af hvilka jag anhåller att få upptaga några till bemötande.

Utskottet säger, att musikdirektörsbefattningen för Svensson endast varit en bisyssla, som han skött under ledigheten från sin hufvudsakliga tjenst i hofkapellet. Det är icke så lätt att afgöra, hvilken tjenst han betraktat såsom bisyssla, men visst är, att han varit musikdirektör i 32 år, och det brukar icke vara förhållandet med bisysslor, att de innehafvas under en så pass lång tid. Dessutom lemnade han — om jag är riktigt underrättad — sin plats vid hofkapellet flere år *innan* han afgick från musikdirektörsbefattningen, hvilket ej heller tyder på, att den sedan betraktats som bisyssla. Vidare säger utskottet: »På grund af sin anställning såsom musikanförelare har han dock från regementets musikkårs enskilda pensionskassa erhållit en pension af 550 kronor.» Detta är nog riktigt, men denna pensionskassa har tillkommit uteslutande genom musikkårens egna medel, dels genom pensionsafgifter och dels genom inkomster af konserter och andra musikställningar, hvilka naturligt-

*Ifrågasatt
pension för
musikdirektö-
ren A. A.
Svensson.*

vis icke aflupit utan uppoffringar, och staten har icke bidragit med ett enda öre till denna pensionskassa.

Slutligen säger utskottet, och detta skall väl vara utskottets kardinalskäl: »då ett bifall till Kongl. Maj:ts framställning torde kunna innebära ett prejudikat i afseende på pensionering af dylika musikanförare, hvilka till ett icke obetydligt antal synas vara vid armén anställda utan att samtidigt inneha tjänst på stat, finner utskottet sig icke kunna biträda Kongl. Maj:ts nu föreliggande förslag.» Nog torde kammaren finna, att här icke gerna kan vara tal om något *prejudikat*. Om äfven några med direktör Svensson likstälde musikdirektörer i denna stund finnas, måste dock dessas antal vara försvinnande litet, och vid ett eventuellt antagande af det nya härordningsförslaget upphöra dessa förhållanden af sig sjelfva. Någon oro i detta afseende synes man därför icke behöfva hysa. Men den omständigheten, att det till äfventyrs kan finnas *andra* personer, hvilka äro i samma ställning som Svensson, kan väl icke vara ett fullgiltigt skäl att beröfva *honom* hvad billighet och rättvisa kräfva. Då jag säger rättvisa, menar jag naturligtvis icke juridisk eller formel rättvisa, den har han ju icke på sin sida; men jag menar den moraliska rättvisa, som bjuder att en person efter synnerligen väl vitsordad 50-års tjänstgöring icke må på formella skäl uteslutas från en pensionsförmån, som han otvifvelaktigt förtjent att komma i åtnjutande af. Helt säkert har denna åskådning gjort sig gällande hos Kongl. Maj:t och hos de myndigheter, hvilka i ärendet sig yttrat, och jag hoppas, att den äfven skall göra sig gällande hos denna kammare.

På grund af hvad jag nu anført, vågar jag vördsamt yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr von Friesen: Denna fråga har varit föremål för en mycket noggrann pröfning inom statsutskottet, hvilket först efter moget öfvervägande ansett sig nödsakadt att afstyrka pensionens beviljande.

Det har för utskottet varit klart, att Svensson endast åtnjutit ett arfvode; och att aflöningen var af denna natur, visste han, då han mottog musikdirektörstjänsten. Samtidigt har han varit anställd vid hofkapellet och under en tid hautboist vid Göta lifgarde, hvilken senare befattning han dock lemnade för musikdirektörstjänsten. För denna uppbar han, som sagdt, ett arfvode; men pension utgår icke på arfvode, och detta icke blott af formella skäl, utan äfven af reella; den som åtnjuter ett arfvode har nemligen endast en mera tillfällig anställning, och hans uppdrag kan sluta när som helst. För sin pensionering får han sörja på annat sätt, och det har Svensson äfven gjort. Han uppbär sålunda från hofkapellets pensionskassa 1,200 kronor och från Vermlands regementes musikkårs enskilda pensionskassa 550 kronor, summa 1,750 kronor om året. Derigenom är han ganska väl pensionerad efter sin ställning, och att nu gifva

honom en tilläggs pension på grund af musikediktörsförordnandet förefaller mig icke vara välbetänkt. Det har anförts — att det förr var vanligt att, för att musikediktörerna skulle få pension, de erhöles regementstrumslagaretjensten vid regementet, med hvilken pension är förenad; de innehade således tjensten nominelt, men skötte i verkligheten kapellmästaretjensten. På senare tider har dock detta mer och mer försvunnit, beroende derpå att regementscheferna velat, att regementstrumslagaren skulle sköta sin tjenst och se till, att tillräckliga krafter finnes för vid regementet erforderlig trumslagning. Men detta kunde icke Svensson göra, som hade sin verksamhet i Stockholm, och dessutom var det för honom, som är en verklig musiker, en alltför mekanisk sysselsättning. Det var således fullt medvetet, som han afsade sig rätt till pension, då han icke tog emot regementstrumslagaretjensten, oaktadt han visste, att han kunde få den.

*Frågasatt
pension för
musikediktö-
ren A. A.
Svensson.
(Forts.)*

Numera äro de flesta musikediktörer vid regementena icke ordinarie och icke regementstrumslagare. Jag tror det vore från stats synpunkt betänkligt att nu stifta ett prejudikat och börja pensionera arfvodister. Om det finnes ömmande omständigheter, kunde det möjligen vara en annan sak; men då sådana ej heller förefunnos, anser jag, att utskottet saknat anledning att för denna pensions skull frångå viktiga principer. För min del får jag yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Ljungberg: Det afslag på den kongl. propositionen, som statsutskottet nu förordat, synes mig icke vara rätt väl grundadt. Det gäller en skicklig 64 år gammal man, som utan eget förvållande gått miste om den pension från arméns pensionskassa, till hvilken han gjort inbetalningar. Han har varit under 50 år anställd vid armén och 32 år vid ett regemente, hvares musikkår han utvecklats till en sådan konstfärdighet, att den med heder och framgång kunnat konserteras icke blott här i hufvudstaden utan äfven utomlands. Alla myndigheter, som hörts i frågan, nemligen fördelningschefen, arméns pensionskassas direktions, arméförvaltningen och statskontoret, hafva enhälligt vitsordat hans skicklighet och förordat pension åt honom. Under sådana förhållanden kan jag icke finna något rimligt skäl att afstyrka beviljandet af dessa 510 kronor, som begärts. Och jag hemställer därför, att kammaren måtte lemna sitt bifall till denna Kongl. Maj:ts framställning.

Herr Falk, Helmer: Jag beder att få bemöta ett yttrande af min ärade granne, herr von Friesen. Han sade, att Svensson varit erbjuden regementstrumslagaretjensten vid regementet, men icke velat taga emot den. Jag saknade kännedom härom, ända till dess jag fick se detta utlåtande. Der står, att »då regementstrumslagarebeställningen vid regementet år 1876 skulle tillsättas, fann sig Svensson icke böra ingå på de vilkor, som uppställdes för att han

*Ifrågasatt
pension för
musikdirektö-
ren A. A.
Svensson.
(Forts.)*

skulle blifva utnämnd till sagda befattning och derigenom blifva pensionsberättigad, nemligen att han skulle sköta de med samma tjänst förenade åligganden.» Jag vill visst icke bestrida riktigheten af denna upplysning. Men min öfvertygelse är, att upplysningen icke är *fullständig*, ty icke var det *endast* nämnda omständighet, som gjorde att han icke blef regementstrumslagare. Denne har nemligen mellan vapenöfningarna ingen annan tjänstgöring än under musiköfningsmötena, då äfven musikkdirektören är närvarande, och således hade Svensson ingen olägenhet haft af att åtaga sig befattningen. Ej heller är det alldeles så, som herr von Friesen sade, att till regements-trumslagarens åligganden hör att inöfva trumslagarpojkar; detta är icke hans sak, utan dertill användas vanligen någon af de äldre trumslagarne. Regementstrumslagaren deremot blåser, i regel, en stämma i harmoni-musiken.

För min del får jag säga, att jag saknar icke anledning förmoda, att den verkliga orsaken, hvarför Svensson icke blef regementstrumslagare 1876, var, att han då var temligen ung och jemförelsevis nyinkommen vid regementet och att man derfor sannolikt ansåg, att det icke var skäl att för obegränsad framtid binda honom vid regementstrumslagaretjensten, helst man då skulle hafva förbigått en mycket förtjent män, som stod i tur att få platsen och som äfven fick den. Men dermed må vara huru som helst, så kan väl icke den omständigheten, att han för 25 år sedan på grund af vissa förhållanden, som man nu icke tillräckligt känner, afsagt sig en möjlig befordran, utgöra skäl för att undandraga honom en pension, då han nu vid 64 års ålder och efter att hafva tjenat vid armén i 50 år, afgått ur tjänst, helst alla myndigheter, som hörts i ärendet, fördelningschefen, arméns pensionskassa, arméförvaltningen och statskontoret, tillstyrkt denna pension. Jag vidhåller mitt yrkande om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Nyström, Thomas: Då denna fråga först förekom på utgiftsafdelningen, stälde sig representanterna för denna kammare mycket välvilliga mot densamma. Men för att Svensson skulle kunna erhålla pension, måste han hafva innehaft tjänst på stat. Det kan möjligen sägas, att det varit svårt för honom att få regements-trumslagaretjensten, men det har stått honom öppet sedan att få fältmusikants lön. Och då den person, hvarom nu är fråga, under största delen af sin tjänstetid — mer än $\frac{2}{3}$ af densamma — och detta under sista tiden icke uppburit någon lön, skulle vi fastslå ett ganska farligt prejudikat genom att bevilja denna pension. Ty af de olika truppförbanden är det åtta, vid hvilka musikföreståndare- och regementstrumslagaretjensterna äro förenade, men deremot tjuugu, vid hvilka dessa båda befattningar äro skilda och der musik-anföraren aflönas med arfvode. Således skulle vi kunna emotse, att samma framställning skulle i sinom tid göras från alla dessa trupp-förband. Men icke nog härmed, utan äfven de vid regementena

anställda auditörer och regementspastorer, som aflönas med arfvode, skulle ifrågakomma att pensioneras. Jag tror således, att hvad statsutskottet föreslagit i princip är riktigt, och anhåller vördsamt att få yrka bifall till statsutskottets förslag.

Ifrågasatt pension för musikdirektören A. A. Svensson.

(Forts.)

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen jemlikt derunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt samt vidare derpå att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, och förklarade, efter att hafva upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i punkten 4 af sitt utlåtande n:o 11 a, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår kammaren utskottets hemställan och bifaller Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—62;

Nej—29.

Punkterna 5 —8.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 24 och 26 i denna månad bordlagda utlåtanden:

n:o 60, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om åtgärders vidtagande till befrämjande af öfre Norrlands kolonisation,

n:o 61, i anledning af väckt motion angående ersättning i vissa fall för byggnader, som uppförts å af kronan disponerad mark vid Malmberget,

n:o 62, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående vissa utdikningar af myrmarker inom Tärna kapellförsamling af Vesterbottens län samt två inom Riksdagen väckta motioner i ämnet,

n:o 63, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtande till landtförsvaret af mark, tillhörande *dels* indragna militiebostället n:is 17 och 22 Rinkaby i Kristianstads län, *dels* och den från förra militiebostället n:o 1 Åhus i samma län afsatta kronopark, samt

n:o 64, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning till Karlshamns stad af öarne Frejsholmen och Boön med tillhörande skär och vattenrätt,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemstält.

*Ang. upp-
låtelse af
tomtplatser
å kronoparken
Bjurfors.*

Föredrogs å nya statsutskottets den 24 och 26 innevarande april bordlagda utlåtande n:o 65, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af tomtplatser å kronoparken Bjurfors i Kopparbergs län.

Grefve Wachtmeister, Fredrik: Kongl. Maj:t har i denna proposition föreslagit Riksdagen att gifva sitt tillstånd till upplåtelse af tomter och byggnadsplatser i närheten af Krylbo jernvägsstation, och statsutskottet har i det hela icke haft något att anmärka mot propositionen. Men statsutskottet har fäst sin uppmärksamhet vid, att de föreslagna villkoren icke äro alldeles desamma som de, hvilka förut, då fråga varit om upplåtelse af tomter i närheten af jernvägsstationer, blifvit af Kongl. Maj:t föreslagna och af Riksdagen godkända. Kongl. Maj:t har nemligen i detta förslag, der det är fråga om huru det skall tillgå vid försäljningen, gjort ett tillägg, som lyder på följande sätt: »dock att Kongl. Maj:ts befallningshafvande skall utfästa viss dag för ingifvande af förseglade skriftliga anbud å de särskilda tomterna och, derest flere anmäla sig till samma tomt, antaga det högsta af anbuden för densamma, under vilkor, att full säkerhet ställes för liqviden af en femtedel af köpeskillingen. Då utskottet i anledning häraf säger, att inga skäl här förebragts, hvarför det i förevarande fall skulle stipuleras något olika mot hvad som förut varit vanligt i detta hänseende, kan jag dock icke gifva utskottet alldeles rätt, ty Kongl. Maj:t har i sin proposition sagt, att vid Krylbo det förhållandet eger rum, att der råder en storartad byggnadsverksamhet och att tomtprisen der äro mycket höga. Och jag fäster utskottets uppmärksamhet derpå, att i de föregående fallen, då det varit fråga om upplåtelse af tomter i närheten af jernvägsstationer, har det gått i mer eller mindre mån obygder, hvarest tomter upplåtits åt fattiga arbetare och handverkare. Det är ju klart att härvidlag, då det är fråga om tomter, värda omkring 20

öre qv.-foten, är det skäl att skaffa kronan så stor inkomst som möjligt, och detta kan vinnas på det sätt Kongl. Maj:t föreslagit. Om återigen statsutskottets förslag bifalles, kan det vara möjligt, att någon tomtspekulant vid Krylbo station köper alla tomterna till af expropriationsnämnden föreslaget pris och derpå gör en mycket stor affär, och detta är ju ganska onödigt. Då är det mycket bättre, att staten får vinsten.

Utskottet har vidare gjort en annan anmärkning mot propositionen i det afseendet, att detta tillägg icke synes väl öfverensstämma med föregående delen af samma moment. I detta hänseende måste jag gifva utskottet rätt. Jag erkänner, att redigeringen icke är riktigt lycklig och att meningen icke är fullt klar. Jag skall därför taga mig friheten föreslå en omredigering af detta moment, så att det skulle komma att lyda sålunda: »att tomterna må af Kongl. Maj:ts befallningshafvande till pris, motsvarande minst den på nämnda sätt föreslagna köpeskillingen, sålunda försäljas, att viss dag för ingifvande af förseglade skriftliga anbud å de särskilda tomterna skall af Kongl. Maj:ts befallningshafvande utfästas, hvarvid, derest flera anmäla sig till samma tomt, det högsta af anbudena skall antagas under vilkor att full säkerhet ställes för liqviden af en femtedel af köpeskillingen samt att återstående tomter, som ej på så sätt blifvit afyttrade, må af Kongl. Maj:ts befallningshafvande upplåtas till dem, som hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande anmäla sig för erhållande af sådana tomter och dervid erlægga en femtedel af den bestämda köpeskillingen». Jag anhåller om proposition på detta mitt förslag.

*Ang. upp-
låtelse af
tomtplatser
å kronoparken
Bjurfors.
(Forts.)*

Herr Tornerhjelm: Anledningen, hvarför statsutskottet ändrat Kongl. Maj:ts förslag i denna punkt, är den, att vid alla föregående tillfällen, då medgifvande lemnats till upplåtelse af tomter vid jernvägsstationer, har den formulering för försäljning, som här står, blifvit använd, och detta af det skäl, att möjlighet att få tomter till åsatt pris skulle förefinnas äfven för mindre bemedlade, handverkare och, öfver hufvud taget, för personer, som icke äro kapitalstarka. Nu har Kongl. Maj:t i detta förslag uppställt andra vilkor, nemligen att en slags auktion skall anordnas, d. v. s. att anbud skola inforas, af hvilka det högsta skall antagas. Såsom den siste talaren erkände, är ju icke heller formuleringen i Kongl. Maj:ts förslag riktigt klar, då det till en början talas om det förut använda tillvägagångssättet och först i sista hand nämnes om det nya systemet för försäljning. Dessutom ansåg utskottet, att detta nya system skulle vara svårt att tillämpa. Hvad beträffar sjelfva saken, hade, såvidt utskottet visste, icke förebragts några skäl att frångå det vanliga tillvägagångssättet. Utskottet egde nog kännedom om att tomtprisen vid ifrågavarande station voro särskildt höga, men borde, efter utskottets åsigt, försäljningen dock kunna regleras på vanligt sätt, d. v. s. derigenom att tomtvärden åsattes efter gällande pris på platsen, och att en hvar finge köpa till skäligt höga pris. Nu

Ang. upp-
 tätelse af
 tomtplatser
 å kronoparken
 Bjurfors.
 (Forts.)

har emellertid blifvit upplyst, att vid denna station icke råda samma förhållanden som vid andra jernvägsstationer, der stora arealer upplåtas, som endast successivt kunna säljas, och der det dröjer många år, innan området blir försåldt, utan att här alla tomter genast kunna säljas samt att här råder en stark spekulation, hufvudsakligen af kapitalstarka affärsmän. Under sådana förhållanden finnes det ju icke några skäl för staten att bibehålla det gamla sättet eller att sälja tomterna för billigt pris, utan bör staten här skaffa sig de bästa möjliga pris och således tillämpa det systemet att först försöka infordra anbud och taga det högsta af dessa, och först när detta icke går för sig, återgå till det gamla systemet.

För min del har jag icke något att erinra mot, att ifrågavarande stadgande formuleras i öfverensstämmelse med sistberörda tillvägagångssätt.

Efter det öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i afseende på föreliggande utlåtande endast yrkats, af grefve *Wachtmeister*, *Fredrik*, att utskottets hemställan skulle bifallas med den ändring, att fjerde stycket, börjande med orden »att tomterna» erhöles följande lydelse:

»att tomterna må af Kongl. Maj:ts befallningshafvande till pris, motsvarande minst den på nämnda sätt föreslagna köpeskillingen, sålunda försäljas, att viss dag för ingifvande af förseglade skriftliga anbud å de särskilda tomterna skall af Kongl. Maj:ts befallningshafvande utsättas, hvarvid, derest flere anmäla sig till samma tomt, det högsta af anbudnen skall antagas, under vilkor att full säkerhet ställes för liqviden af en femtedel af köpeskillingen, samt att återstående tomter, som ej på så sätt blifvit afyttrade, må af Kongl. Maj:ts befallningshafvande upplåtas till dem, som hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande anmäla sig för erhållande af sådana tomter och dervid erlågga en femtedel af den bestämda köpeskillingen».

Härefter gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på godkännande af nyssnämnda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 24 och 26 i denna månad bordlagda utlåtanden:

n:o 66, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anslag till förhöjda understöd åt landtbruksskolorna i Vesternorrlands, Vesterbottens och Norrbottens län,

n:o 67, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anslag till ersättande af kostnaden för inköp af viss del af hemmandet $\frac{1}{4}$ mantal Hanö n:o 1 i Blekinge län m. m., och

n:o 68, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående efter-

skänkande af kronans rätt till danaarf efter stationskarlen Karl Alfred Larsson,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemstält.

Föredrogs å nyo bevillningsutskottets den 24 och 26 innevarande månad bordlagda betänkande n:o 32, i anledning af väckt motion om ändring i postbefordringsafgiften för inrikes bref.

*Ifrågasatt
ändring i post-
befordrings-
afgiften för
inrikes bref.*

Herr Dieden: Det torde väl ej vara svårare att i Sverige hafva olika vigtsatser för inrikes och för utrikes bref, än det är i flera andra länder, t. ex. Tyskland, Danmark, Österrike-Ungern. Emellertid anser jag, att det för den korresponderande allmänheten icke skulle bereda någon trefnad att hafva olika vigtsatser för inrikes och utrikes korrespondens, och därför ser jag helst, att det förblir som det är. Men det kan ej nekas, att det för en korrespondent är retsamt att när han behöfver använda ett helark vanligt postpapper för ett bref, så väger just ett sådant helark med kuvert 15 $\frac{1}{2}$ eller 16 gram, och då måste han för denna obetydlighet betala dubbelt porto. Häremot kan ju visserligen invändas, att han kan använda tunnare papper, så slipper han betala dubbelt porto. Ja, men det passar ju ej enhvar att använda sådant extra tunt papper, och dessutom finner man det i alla fall besynnerligt att behöfva betala dubbelt porto, då det ju för postverket ej kan vara någon skilnad, om det befordrar bref om 15 eller om 16 gram.

Då nu vid åtskilliga verldspostkonferenser förslag blifvit framställda att höja vigtsatsen för enkla blef från 15 till 20 gram, så vågar jag uttala den förhoppningen, att vår regering vid nästa verldspostkonferens måtte medverka till en allmän bestämmelse om att vigtsatsen för enkla bref höjes från 15 till 20 gram. Jag har sålunda, i anledning af utskottets hemställan, intet yrkande att framställa.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i nu föredragna betänkande hemstält.

Föredrogs å nyo Första Kammarens tillfälliga utskotts den 23 och 24 innevarande april bordlagda utlåtande n:o 4, angående föreslagna utredning rörande af kronan anslagna ecklesiastika hemman, lägenheter och boställsskogar.

*Om utredning
rörande vissa
ecklesiastika
boställen.*

Herr Billing: Första Kammarens tillfälliga utskott har uti det beslut, som Riksdagens Andra Kammare uti detta ärende fattat, gjort en förändring, som var befogad, ja, alldeles nödvändig, ty, så vidt jag förstår, vore det en fullkomlig orimlighet att öfverlemna

*Om utredning
rörande vissa
ecklesiastika
boställen.*

(Forts.)

den här ifrågasatta utredningen åt prestlöneregeringskomitén. I det stora hela kan jag också instämma i Första Kammarens tillfälliga utskotts påstående om önskvärdheten af en utredning af här berörda förhållanden. Jag kan vara med derom särskildt därför, att jag med utskottet är ense om, att det kan vara skäl att göra något för att borttaga det temligen allmänna, ehuru också skäligen oklara missnöje, som på olika håll finnes rörande dessa skogar. Men jag kan dervid dock icke underlåta att särskildt gent emot Andra Kammarens utskotts betänkande framhålla, att icke är det en temligen lätt åstadkommen utredning, som här begäres, utan den komme helt visst att kräva ett mycket vidlyftigt arbete under många år och ganska dryga omkostnader.

Jag vill ej heller lemna alldeles obeaktadt, att här föreligger en ganska viktig principfråga, nemligen den, på hvilket håll bevisningskyldigheten skall ligga i fråga om eganderätten till dessa skogar, d. v. s. om denna skyldighet skall såsom hittills åligga de enskilda församlingarna, eller om den skall i enlighet med utskottets framställning läggas på staten.

Men om jag nu också vill gå in på utskottets hemställa i hufvudsak, kan jag dock omöjligen yrka bifall till utskottets framställning i sin helhet, utan kommer jag att yrka, att de sista raderna i utskottets förslag skola utgå, nemligen orden: »för att förordningen skall fullt öfverensstämma med löneregeringslagen af 1862 och särskildt med föreskrifterna i denna lags 9 § 1 och 2 mom.»

Skälen, hvarför jag måste yrka, att dessa ord skola utgå, äro följande. För det första kan det ej vara lämpligt eller riktigt, att Riksdagen i frågans närvarande läge uttalar, såsom här skett, ett bestämdt omdöme om, huruvida en fullkomlig öfverensstämmelse finnes mellan skogsförordningen af år 1894 och prestlöneregeringslagen af år 1862. Man kan ju möjligen misstänka, att det icke är full öfverensstämmelse, men denna fråga är af så invecklad art och har så pass stor omfattning, att jag tror, att Riksdagen skulle göra sig skyldig till en mycket stor oförsigtighet, om den, på sätt här föreslagits, uttalade ett bestämdt omdöme i denna sak. Jag anser, att det alldeles icke går an, att Riksdagen uttalar ett sådant omdöme, och redan deraf följer, att de af mig omnämnda orden böra utgå.

Vidare anser jag för det andra, att, om en sådan utredning, som här föreslagits, skall ske, så bör den ej begränsas af det inskränkande syfte, som de anförda raderna angifva, utan bör naturligtvis ske oberoende af ett bestämdt syfte att komma åt ett visst håll. Om en allmän utredning sker, vinnes ju detta speciella syfte, som angifves i dessa tre sista rader, men också någonting annat.

För det tredje anser jag det vara riskabelt att genom ett bifall till dessa rader gifva någonting på hand, hvilket Riksdagen otvifvelaktigt skulle göra genom ett sådant bifall, ty detta komme man nog att i kommande tider åberopa såsom ett bevis för att Riksdagen

åtminstone i någon mån medgifvit, att den frågan, huruvida församlingen ensam skall disponera öfver dessa tillgångar, beror *allenast* på den fråga, som här varit föremål för utredning. Den beror icke blott på denna, utan äfven på många andra omständigheter. Jag anser, att Riksdagen ej bör gifva någonting på hand i detta stycke och att den ej bör på förhand uttala sig i en så djupt ingripande fråga.

Om utredning rörande vissa ecklesiastiska boställen.
(Forts.)

På grund af de skäl, som jag anført, anhåller jag att få yrka bifall till utskottets förslag med uteslutande af de sista raderna: »för att förordningen skall fullt öfverensstämma med löneregleringslagen af 1862 och särskildt med föreskrifterna i denna lags 9 § 1 och 2 mom.

Herr Wieselgren: Till hvad den sista ärade talaren anført har jag egentligen ingenting att tillägga. Anledningen, hvarför dessa sista rader stå här i utskottets hemställan, är helt enkelt den, att Andra Kammarens beslut var så affattadt; men de betänkligheter, som herr Billing uttalat, har utskottet visserligen ej förbisett och har för sin del ingenting emot yrkandet om bifall till utskottets förslag med den af herr Billing föreslagna ändringen.

Herr Tamm, Hugo: Då nu icke ordföranden i utskottet yrkat annat än bifall till herr Billings förslag, kunde jag ju afstå från ordet, men det kan ju vara af intresse att se, huru det i praktiken ställer sig med denna fråga, i fall det af utskottet framhållna målet skulle förverkligas, nemligen att sådana ändringar vidtoges i 1894 års skogsförordning, att denna skall fullt öfverensstämma med löneregleringslagen af 1862 och särskildt med föreskrifterna i denna lags 9 § 1 och 2 mom., hvarmed afses, att innehafvarne af ecklesiastikahemmans boställsskogar skulle sjelfva disponera hela afkastningen af desamma. Mina sifferuppgifter — de skola ej blifva många — äro hemtade från ett anförande, som år 1894 hölls af byråchefen i domänstyrelsen af Zellén. Man finner deraf, att innehafvaren af kyrkoherdebostället Berg i Jemtlands län skulle år 1890 fått uppbära 68,441 kr. 36 öre; innehafvaren af Ockelbo kyrkoherdeboställe i Gefleborgs län samma år 25,171 kr. 78 öre; innehafvaren af Rätans komministersboställe i Jemtlands län år 1891 42,952 kr. 80 öre; kyrkoherden i Orsa, Kopparbergs län, samma år 61,700 kr. samt kyrkoherden i Ytterhogdals socken, Jemtlands län, 1893 99,635 kr. 97 öre. Jag tror, att dessa siffror tillräckligt tala för att man bör iakttaga försigtighet vid ett uttalande om hvart dessa medel skola gå.

Jag anhåller om bifall till utskottets förslag med den af herr Billing föreslagna ändringen.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter herr talmannen yttrade, att beträffande förevarande utlåtande allenast yrkats af herr

*Om utredning
rörande vissa
ecklesiastika
boställen.*

(Forts.)

Billing, att utskottets hemställan skulle bifallas med den ändring, att slutmeningen »för att förordningen skall fullt öfverensstämma — — 9 § 1 och 2 mom.» utelemnades.

Sedermåra gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan oförändrad samt vidare på godkännande af nyssnämnda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad,

och som Andra Kammarens i ämnet fattade beslut icke blifvit af Första Kammarerna oförändradt antaget, skulle jemlikt stadgandet i § 63 mom. 3 riksdagsordningen ärendet till Andra Kammarerna återlemnas för ytterligare behandling.

*Om ändring
af 1 och 8 §§
grufvestad-
gan.*

Föredrogs å nyo sammansatta stats- och lagutskottets den 19 och 20 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 2, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 1 och 8 §§ i grufvestadgan den 16 maj 1884.

Herr statsrådet Annerstedt: Såsom skäl för sitt afstyrkande af Kongl. Maj:ts proposition har sammansatta utskottet anført, dels att efter utskottets uppfattning det icke skulle vara i öfverensstämmelse med principen för inmutningsrätten, att de nu föreslagna bestämmelserna angående rätt till inmutning af apatit och magnesit skulle blifva gällande å jemväl redan upptäckta och undersökta apatit- och magnesitförekomster, dels ock att efter utskottets uppfattning det icke vore lämpligt, att den, som redan hade inmutning, skulle få tillgodogöra sig jemväl apatit och magnesit.

Båda de anmärkningar, som sålunda af utskottet framstälts mot den kongl. propositionen, synas mig till fullo kunna afhjelpas genom att till den propositionen fogas ett öfvergångsstadgande af ungefär följande innehåll: »Å inmutningar af ifrågavarande slag, som sökas före innevarande års utgång, eger denna lag ej tillämpning, der ej inmutning blifvit sökt för kronans räkning.» Genom ett sådant stadgande skulle man förekomma, att innehafvaren af redan sökt inmutning förvärfvade rätt till apatit och magnesit, och derigenom att det stode kronan öppet att under åtskilliga månader, innan lagen trädde i kraft för andra inmutare, få inmuta magnesit- och apatitförekomster, vunne man ju, att Kongl. Maj:t kunde för kronans räkning inmuta redan kända förekomster och sedermera till nästa Riksdag framlägga förslag om tillgodogörande af dessa inmutningar. Dervid kunde då nödig hänsyn tagas till de billiga anspråken af dem, som bragt i dagen fyndigheter af ifrågavarande slag. Genom ett sådant stadgande och lagens antagande i år skulle man afhjelpa de olägenheter, som utskottet sjelf angifvit skulle vara förenade med att uppskjuta sakens afgörande till nästkommande år.

För att sammansatta utskottet må kunna komma i tillfälle att

öfverväga, om ej de anmärkta olägenheterna skulle kunna afhjelpas på det sätt jag föreslagit, hemställer jag om återremiss.

Om ändring af 1 och 3 §§ grufvestadgan.
(Forts.)

Herr Nisser: Som bekant, har frågan om kronans jordegareandel i mineralförekomster varit föremål för kamrarnes öfverläggningar under rätt många år. Dervid hafva tvenne principer diskuterats, nemligen koncessionsprincipen och inmutningsprincipen. Såsom känt är, har den senare år 1899 vunnit Riksdagens tillslutning, och på grund deraf hafva åtskilliga ändringar och tillägg gjorts till gällande grufvestadga. Det synes också af utskottets redogörelse för den föregående behandlingen af nu ifrågavarande Kongl. Maj:ts proposition, att koncessionsystemet än en gång blifvit tillbakavisadt, och detta särskildt af kongl. kommerskollegium, som på sid 4 säger: »vissa olägenheter, som onekligen vore förenade med koncessionsystemet, gjorde sig särskildt gällande, då fråga vore om meddelande af tillstånd till bearbetande af icke inmutningsbara mineral.» Utskottet har också för sin del uteslutande ställt sig på inmutningsprincipens ståndpunkt, då det i sitt utlåtande säger, att det ansett, att vid en lagstiftning för åstadkommande af bestämmelser härutinnan inmutningsprincipen bör komma till användning och att för ty dessa mineral böra förklaras för inmutningsbara. Utskottet anser äfven i öfverensstämmelse med chefen för finansdepartementet, att någon särskild författning i detta hänseende icke är af nöden, utan att erforderliga bestämmelser kunna inrymmas i grufvestadgan. Emellertid har sammansatta utskottet funnit vissa förhållanden leda till att något öfvergångsstadgande borde uppställas och på den grund för denna gång tillbakavisat Kongl. Maj:ts proposition.

Det är emellertid dessa af sammansatta utskottet anförda skäl, som jag skall be att något få bemöta.

Sammansatta utskottet säger på sid. 6 i sitt betänkande: »Då det emellertid, enligt hvad utskottet inhemtat, lärers å kronojord förefinnas åtskilliga redan upptäckta och undersökta såväl apatit- som magnesitförekomster samt koncession å bearbetandet af en apatitfyndighet redan lærer hafva beviljats, och ansökningar om koncession å tillgodogörandet af magnesitfyndigheter af enskilda personer och bolag äfven blifvit gjorda, synes det utskottet vara mot berörda princip stridande, att de nu föreslagna bestämmelserna angående rätt till inmutning af mineral utaf ifrågavarande slag skulle blifva gällande å jemväl dessa fyndigheter.» Ja, hvad nu beträffar, att redan upptäckta och undersökta såväl apatit- som magnesitförekomster förefinnas, så är det mycket sant, men koncession å dessa senare har redan blifvit år 1898 af Riksdagen afslagen. Vidare säges det, att koncession beviljats å en apatitfyndighet. Jag tror emellertid, att denna koncession förfallit derigenom, att koncessionsinnehafvaren icke fullgjort de förpligtelser, som honom enligt kontraktet ålegat. Dessa skäl kunna således egentligen icke vara så talande.

Hvad åter beträffar redan inmutade fyndigheter, så förhåller

Om ändring
af 1 och 8 §§
grufvestad-
gan.

(Forts.)

det sig med dem naturligtvis så, att då de äro inmutade efter 1889, måste de bestämmelser, som då fastslogos, vara gällande för dessa inmutningar, eller med andra ord, att innan utmål lägges, måste Kongl. Maj:t och kronan komma i besittning af sin rätt förmedelst auktion. Då framställer sig den frågan: huru förhåller det sig med apatit- och magnesitförekomsterna å dessa områden? Ja, det hänger på ett hår. Är det så, att inmutningen är tagen å ett inmutningsbart mineral, t. ex. jernmalm, så har inmutaren, så länge han bryter sin grufva, icke rättighet att der begagna andra icke inmutningsbara mineral än dem, som för sjelfva grufdriftens upprätthållande äro nödvändiga. Dermed menas väl, att om han t. ex. begagnar igensättningsmetoden, då man ju måste fylla de brutna rummen med berg, så eger han rätt att begagna det erhållna berget för att dermed fylla hålen. Men i öfrigt råar han ej om hvad som är brutet, utan är skyldig att anmäla det till jordegaren, som skall bestämma sig, i de norra trakterna inom ett år och i mellersta Sverige inom en kortare tid, om han vill taga det brutna mineralet och betala brytningskostnaden därför. Om vi nu tänka oss ett sådant förhållande, som att en person inmutat jernmalm eller annat inmutningsbart mineral, så blifva de bredvid liggande mineralen, såsom t. ex. här apatit och magnesit, icke tillgängliga hvarken för inmutaren eller jordegaren. Ja, jordegaren eger ju rätt att hemta dem, om han vill, men jag befarar, att kronan i detta afseende icke kommer att begagna sig af denna jordegarens rätt. Då är frågan, huru ställer det sig med dessa fyndigheter? Jag ber då att få påpeka, att ingenting kan hindra en inmutare att uppträda på områdena för våra kända apatit- och magnesitfyndigheter och der finna eller uppgifva sig hafva funnit inmutningsbara mineral. Således tror jag ej, att det förslag om återremiss, som Andra Kammaren beslutat, leder till hvad man önskar; ty om man antager ofvan påpekade förhållande, så komma alla dessa inmutare i den kategori, jag nyss talat om. Det kan hända, att grufvestadgan gör sig gällande så, att ingen, på det sätt man önskat, kommer till sin rätt i fråga om dessa mineral.

Det är med anledning af de nu påpekade förhållandena, som jag tillåtit mig begära ordet.

Efter min åsigt är det lättaste och enklaste sättet att lösa denna fråga det, att, såsom reservanten från Andra Kammaren yrkat, denna lag, som här är i fråga och som jag för min del ber att få tillstyrka, får träda i kraft den 1 juli 1901. Men det af reservanten tillagda vilkoret: »dock må ej på grund af densamma inmutning före den 1 derpå följande oktober ske annat än för kronans räkning» är efter min uppfattning utan betydelse. Ty hvad nya inmutningar beträffar, så torde knappast Kongl. Maj:t och kronan skicka ut vederbörande för att muta in dessa fyndigheter, så mycket mer som dessa mineral icke kunna upptäckas med kompass, som ju eljest användes för att leta upp en malmförande åder, utan för upptäckandet af dessa mineral fordras vetenskapligt bildade män, som kunna skilja

sådana mineral från dermed beslägtade. Jag tror således, att detta tillägg om att ingen utom Kongl. Maj:t och kronan får inmuta under tre månader från 1 juli icke har någon betydelse, utan snarare kommer att föranleda mycket krångel.

Om ändring af 1 och 8 §§ grufvestadgan.

(Forts.)

Huru ställer det sig då med dessa redan inmutade områden, der, såsom här redan påpekats, inmutaren visserligen inmutat ett inmutningsbart mineral, som der förekommer endast i ringa omfattning, men der han egentligen afsett att komma åt där befintliga apatit- och magnesitförekomster? För min del anser jag det lättaste sättet att lösa denna fråga vara, att Riksdagen för att bevara kronans rätt vid utmåls läggande förklarar dessa förekomster af apatit och magnesit såsom inmutningsbara och likställer dem med dessa. Dermed inträder kronan i sin rätt äfven med hänsyn till dem. Derigenom komma äfven dessa mineral att blifva föremål för den i lag föreskrifna auktionen, och följaktligen kunna andra spekulanter komma i tillfälle att göra sina anspråk gällande.

Jag har därför tillåtit mig att uppsätta ett förslag, hvilket vid den återremiss, som blifvit yrkad och som jag för min del biträder, torde få medfölja det återremitterade betänkandet till utskottet, och hvilket skulle hafva följande formulering: »Denna lag skall träda i kraft den 1 nästkommande juli, dock att — i och för bevarande af kronans rätt — inom dessförinnan inmutade områden nu ifrågasvarande mineral skola vid utmåls läggande såsom inmutningsbara anses och med dem likställas.» På det sättet tror jag, att man låter hvar och en komma till sin rätt, utan att lemna företräde åt vare sig den ena eller andra. Inmutaren har ju redan gifvetvis en rätt, som ej kan frångas honom, och olyckligtvis kan det med nu gällande grufvestadga hända, att, om han håller på sin rätt, dessa mineral komma att icke blifva begagnade. Mitt förslag afser att förekomma detta, och därför tror jag, att det kan vara värdt att taga i öfvervägande.

Jag anhåller om återremiss, och att det i herr Lindhagens reservation förekommande öfvergångsstadgandet måtte få den lydelse, jag nyss haft äran uppläsa.

Herr Akerman: För min del hyser jag den åsigten, att det vore rättast att genast antaga Kongl. Maj:ts förslag, sådant det här föreligger, och jag skall med några ord söka att gifva skäl för denna min åsigt. Jag utgår dervid från det antagandet, att denna lag lika litet som hvarje annan sådan skall kunna få någon retroaktiv verkan.

Utskottet har visserligen dervidlag hyst betänkligheter, och kunna verkligen betänkligheter i detta hänseende finnas, så anser jag, att det uti lagen tydligt bör utsättas, att retroaktiv verkan icke skall gifvas åt detta lagstadgande.

I en proposition till 1898 års Riksdag begärde Kongl. Maj:t för sig rätt att till enskild person få för 30 år meddela koncession

Om ändring
af 1 och 8 §§
grufvestad-
gan.

(Forts.)

att å vissa områden bearbeta magnesitfyndigheter; men detta förslag föll på Andra Kammarens nekande. Sedan dess hafva nu åtskilliga inmutningar af förmenta jernmalmsfyndigheter skett på just de områden, å hvilka dessa magnesitillgångar förekomma.

Inmutaren får emellertid ej på grund af jernmalmsinmutningen tillgodogöra sig magnesiten, derest icke nu föreliggande lagbestämmelse får retroaktiv verkan, och det kan därför hända, att, om denna lag träder i kraft, innan utmål erhållits, inmutaren af jernmalmsfyndigheten finner det blifva för dyrbart att för den förefintliga jernmalms bearbetning anmäla sig till utmåls erhållande. Skulle han deremot påfordra utmål och verkligen bekomma sådant, måste han år efter år utföra försvarsarbeten eller ock erlægga därför stadgad afgift, och när han en gång tröttnar på dessa omkostnader, kan efter utgången af det år, under hvilket försvarsarbete ej egt rum, magnesiten inmutas af hvem helst det behagar.

I detta hänseende är lagen tydlig, och jag kan icke se, att en återremiss kan medföra någon ändring i dessa inmutarens rättsförhållanden. Skulle åter utskottets förslag godkännas, minskas möjligheten för magnesitens tillgodogörande så till vida, som inmutaren då kan hinna få utmål, innan rätt till inmutning af magnesit blir medgifven, och sedan utmål erhållits, kan under inga förhållanden inmutning af magnesit inom utmålsområdet ske, förrän utmålsrätten förverkats. Antages deremot Kongl. Maj:ts föreliggande proposition, blir förhållandet det, att de, som den dag, då denna lag träder i gällande kraft, anmäla sig som inmutare af ifrågavarande magnesitfyndigheter, få samma rätt till desamma; men om någon af dem kan visa sig vara upptäckare till fyndigheten, så får han ensam rätt till dess bearbetande. Då nu, för så vidt jag fått ett riktigt begrepp om förhållandena, det icke torde blifva svårt för upptäckaren att i detta fall styrka sin rätt, blir det med honom, som respektive spekulanter få träffa öfverenskommelse om inmutningsrättens öfvertagande, och fyndighetens upptäckare får på detta sätt sin väl förtjenta lön.

Bestämmas det åter efter återremiss till utskottet, att Kongl. Maj:ts ensam skall hafva inmutningsrätten under innevarande år, så blir det Kongl. Maj:ts sak att göra upp med spekulanterna, ty icke lärer väl Kongl. Maj:ts och kronan komma att drifva denna grufdrift såsom affär, utan kronan får väl då, som sagdt, göra upp med spekulanterna. Det är visserligen sant, att kronan på detta sätt kan få någon liten extra fördel, som eljest skulle tillkomma upptäckaren; men för min del tycker jag det vara rättvisast, att upptäckaren härvidlag får sin andel i den vinst, som kan komma att skördas af hans upptäckt.

Den föregående talarens anförande gick ut derpå, att kronan vid utmålsläggningen skulle kunna göra sin jordegarerätt gällande till ifrågavarande fyndigheter; men jag ber att få erinra derom, att

auktion redan i höstas hölls på inmutningen af de jernmanlmsfyndigheter, hvilkas inmutningsområden omfatta de här närmast afsedda magnesitlångangarne, och som Kongl. Maj:t antagit ett dervid gjordt anbud, är kronans rätt som jordegare redan utesluten, med anledning hvaraf jag icke kan finna, att någonting skulle kunna vinnas genom det förslag, som herr Nisser nyss framställde.

Om ändring af 1 och 8 §§ grufvestadgan.
(Forts.)

Jag har med hvad jag nu haft äran anföra sökt visa, att man skulle gå både enklast och efter mitt förmenande äfven rättvisast tillväga, om Kongl. Maj:ts proposition utan något öfvergångsstädgande genast nu antoges. Men då Andra Kammaren redan har återremitterat frågan, och det ju ej kan skada, om utskottet ännu en gång får taga saken i öfvervägande, allra helst om utskottet då ville afstå från det förslag om uppskof med frågans afgörande, som nu blifvit framställt, så skall jag icke sätta mig emot det framställda yrkandet om återremiss, och jag har således, herr vice talman, intet särskildt yrkande att framställa.

Herr Tornerhjelm: Jag skall taga mig friheten att söka bemöta en del af de här fälda yttrandena. Först och främst skall jag be att få upplysa kammaren om att det yttrande, som här blifvit fäldt, att Riksdagen förut tillbakavisat Kongl. Maj:ts proposition i förevarande fråga, icke är fullt korrekt. Kongl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen att bemyndiga Kongl. Maj:t att genom koncession i vissa år upplåta dessa fyndigheter. Hvad apatiten vidkommer, har Riksdagen medgifvit Kongl. Maj:t denna rätt, och på grund af detta medgifvande har sådan koncession äfven lemnats åt en person. När Kongl. Maj:t begärde samma rättighet i fråga om magnesiten, så blef detta af utskottet tillstyrkt och af Första Kammaren bifallet, men afslogs af Andra Kammaren. Det är således endast Andra Kammaren, som hittills principiellt uttalat sig för inmutningssystemets tillämpning i detta fall, under det att Första Kammaren för sin del en gång godkänt koncessionssystemets tillämpning på dessa saker.

Som herrarne finna, har utskottet nu ställt sig på samma ståndpunkt, som kommerskollegium intagit, nemligen att inmutningssystemets tillämpning för framtiden vore att föredraga framför koncessionssystemet. För min del vill jag också biträda denna uppfattning. I allmänhet är jag icke hågad för att lappa på inmutningssystemet den ena saken efter den andra, och jag tror, att det var lyckligt, när inmutningsprincipens tillämpning upphörde att gälla, exempelvis på stenkolsfyndigheter, och dessa i stället kommo under koncessionssystemet. Men det är dock en bestämd skilnad uti detta. Stenkol förekommer jemförelsevis sjelfständigt för sig och icke i samband med andra inmutbara mineralier; men efter hvad jag skaffat mig kännedom om, lärer så icke vara förhållandet med de mineral, hvarom nu är fråga. Ätminstone lärer ju apatiten förekomma i

Om ändring
af 1 och 8 §§
grufvestad-
gan.

(Forts.)

mycket nära samband med jernmalm, alltså med ett inmutbart mineral, och äfven på de områden, der magnesitfyndigheter finnas, lärer ju förekomst af jernmalm finnas och, efter hvad upplyst blifvit, inmutningar å desamma blifvit tagna. Det är dessa skäl, som göra, att det är svårt att såsom regel tillämpa ett system på den ena förekomsten och ett annat på en annan, då de ligga så nära intill hvarandra, att det på sina ställen måste vara svårt att bryta det ena mineralet utan att samtidigt bryta det andra. Det synes mig därför vara rättast att låta inmutningssystemet gälla härvidlag, äfven om man i allmänhet vill undvika denna princip.

Men om jag nu också kunnat bifalla inmutningsprincipens tillämpning i dessa fall, så kan jag icke dela den uppfattning, som säger, att det är så lätt att tillämpa denna princip på redan kända förekomster. Det är ju visserligen sant, att meningen med inmutningen är den, att upptäckaren skall få sin andel i vinsten, och denna är det svårt för honom att få ut, om koncession på inmutningen redan blifvit beviljad. Men i nu ifrågavarande fall är ju upptäckten redan gjord, och densamma har af upptäckaren öfverlemnats till en af koncessionssökandena. Om han fått någon vinst eller icke, det känner jag icke till, men möjligt är det ju. Genom den officiella rapporten till geologiska byrån, för hvars räkning upptäckaren reste, när han gjorde sin upptäckt, hade andra personer fått kännedom om saken och inlemnade en ansökan om koncession. På dessa koncessionssökandes bekostnad ha ytterligare undersökningar blifvit gjorda. Ett belopp af 6,000 kronor tillskötts, hvarigenom arbeten kunde utföras, som påvisade, att förekomsten var af en sådan beskaffenhet, att den var brytbar, mineraliet blottades etc. på de koncessionssökandes bekostnad. Man tycker då, att det vore rimligt, att dessa koncessionssökande finge intaga samma ställning, som tillkommer andra inmutare, hvilka ju äfven före utmåsläggning äro skyldiga att hafva blottat malmen.

Skulle nu lagen bifallas utan något öfvergångsstadgande, så blefve ju följden den, att man på förhand bestämde, att på den och den dagen denna fyndighet vore inmutbar, och då kunde huru många inmutare som helst, tio, tolf eller flere, tvinga sig till att få gemensamt bearbeta fyndigheten, så framt nu icke, som den siste talaren påpekade, upptäckaren gör sina anspråk gällande, ty då tager han allsamman ensam, och spekulanterna få då betala hvad han begär. Jag undrar dock, om detta tillvägagångssätt verkligen kan tillämpas på redan kända förekomster, der andra än upptäckaren redan utfört förarbeten och bekostat undersökningar. Jag tror därför, att, äfven om man godkänner principen i öfrigt, någonting bör göras för att förhindra, att lagen i hela sin utsträckning från och med en viss bestämd dag skall tillämpas på dessa fyndigheter.

Det är mycket svårt att sätta sig in i saker sådana som dessa, då man icke derom förut har någon erfarenhet, och utskottet har därför vändt sig till en person, som anses vara särskildt sakkunnig

inom grufslagstiftningens område, och han har förklarat, att det åtminstone syntes honom lämpligt, att något gjordes, för att lagen icke utan afkortning skulle tillämpas på dessa förekomster. Af denna person fick utskottet också veta, att sätten, hvarpå detta skulle kunna ske, voro två. Det ena sättet var det, som nu är föreslaget, dels uti den till utskottets betänkande fogade reservationen och dels uti det af justitieministern framlagda förslaget, nemligen att kronan skulle få viss förmånsrätt till inmutning. Den andra utvägen åter, som tilltalar mig mera, var den, att dessa platser skulle undantagas från inmutningen, och att Kongl. Maj:t inom dessa distrikt lemnade koncession å fyndigheternas bearbetande till den högstbjudande. Detta senare förslag tilltalar åtminstone mig mest därför, att jernmalmsinmutning redan finnes på platsen, och att, om denna skulle vara af beskaffenhet, att utmål kan läggas, då hvarken kronan eller någon annan kan inmuta magnesiten på dessa fält. En dylik inmutning blefve helt säkert förklarad ogiltig, och hvad nytta kronan kunde hafva utaf eu inmutning, som sedermera blefve förklarad ogiltig, då kronan alltså i alla fall förlorade sin rätt, det kan jag icke förstå; men att så skulle ske, det synes mig uppenbart, om nu öfver hufvud taget dessa jernmalmsförekomster äro af den beskaffenhet, att utmål på dem kan erhållas. Efter hvad upplyst blifvit, lära emellertid de förekomster, som finnas på dessa platser, vara af den beskaffenhet, att det åtminstone icke finnes någon säkerhet för att det vid utmålsläggning skall kunna visas, att de äro brytbara. Kan detta icke visas, måste ju utmålet förfalla, och kronan får då sin rätt att på dessa ställen göra som henne bäst synes.

Gent emot hvad herr Nisser i saken anförde behöfver jag knappast vända mig, då detta redan blifvit bemött af den föregående talaren. Härvidlag har redan auktionen blifvit hållen å kronans andel uti dessa jernmalmsfyndigheter, och att nu gifva § 8 i grufvestadgan retroaktiv verkan vore att gifva hvar och en nuvarande inmutare å jernmalm magnesitfyndigheten i ren present. De, som hafva tagit jernmalmsinmutning på dessa områden, hafva troligtvis endast gjort det på spekulation, för att framdeles, med lagstiftningens hjälp, komma åt magnesiten, och dessa spekulanter skulle därför — då jernmalmsinmutningen icke vore brytbar — som sagdt, få magnesiten i ren present, om lagen finge retroaktiv verkan.

Herr Åkerman har här förklarat, att det synes honom lämpligt att bifalla förslaget utan öfvergångsstadgande. Det förvånar mig, att en sådan åsigt blifvit uttalad från detta håll, då kommerskollegium förut förklarar sin åsigt vara, att det vore mindre lämpligt att göra dessa mineralier inmutningsbara genom ändring af 1 § af grufvestadgan, »utan» — säger kommerskollegium — »synes detta böra ske genom en särskild författning».

Huru ett dylikt öfvergångsstadgande skulle vara affattadt är svårt att säga, och derom har uttalats så olika åsikter, att jag hem-

Om ändring af 1 och 8 §§ grufvestadgan.
(Forts.)

Om ändring
af 1 och 8 §§
grufvestad-
gan.

(Forts.)

ställer, om det icke vore skäl, att Kongl. Maj:t finge taga denna fråga i förnyadt öfvervägande och till ett annat år komma tillbaka med ett nytt förslag, ty jag tror knappast, att utskottet på ett fullt tillfredsställande sätt kan reda upp denna sak. Jag tror verkligen, att den tål att pröfvas mer än en gång. De olägenheter, som skulle följa med ett uppskof, kunde, såsom en annan ärad talare också framhållit, icke vara så farliga. En olägenhet skulle det ju alltid medföra vis à vis nu befintliga inmutningar af jernmalmsfyndigheter. Men om ingen lagstiftning kan blifva effektiv på dessa platser, så bör väl uppskofvet ej vara så farligt, ty för hvarje år som går måste ju försvarsarbete på förekomsterna utföras, i annat fall blifva de sönade och inmutningsrätten upphör, hvilket vore en fördel. Vidare skola ju under innevarande år utmål sökas på samtliga de inmutningar, som äro tagna sedan år 1889, och utskottet har uttalat den önskan, att Kongl. Maj:t måtte söka att få utmålsläggning till stånd åtminstone på dessa fyndigheter, så att man fick de icke brytbara förklarade ogiltiga. Genom detta uppskof skulle man således kunna vinna, att de nu ifrågavarande fyndigheterna skulle blifva förklarade ogiltiga, så att de kunde upplåtas till andra. Det synes därför, att faran af ett uppskof icke skulle vara så synnerligen stor.

Då här, som sagdt, af de sakkunnige i frågan uttalats så olika åsikter, hemställer jag, om icke kammaren finner det vara lämpligast att låta saken bero ett år, så att Kongl. Maj:t finge taga dessa olika åsikter under närmare ompröfning och komma tillbaka med förslaget ett annat år. Jag anhåller att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Nisser: Det var några punkter i den föregående ärade talarens anförande, som jag vill fästa mig vid. Här har talats om redan gjorda inmutningar och att Kongl. Maj:t och kronan skulle kunna på något sätt komma i besittning af der befintliga apatit- och magnesitförekomster. Detta anser jag dock vara mycket ovisst. Så länge inom dessa områden någonting kan brytas af de inmutningsbara mineralen, kommer hvarken kronan eller någon annan åt de nyss nämnda. Jag skall härvidlag be att få påpeka hvad 3 § 2 mom. af grufvestadgan säger: »inmutning vare ock förbjuden å förut inmutadt område samt å utmål, så länge rättigheten till området eller utmålet blifver behörigen försvarad.» Följaktligen kan ingen människa komma åt det inmutade området, så länge det vederbörligen försvaras.

Att nu utgå från den åsigt, som den föregående talaren uttalade, att man skulle söka bryta sönder den rätt, som dessa inmutare ega på grund af nyss åberopade lagstadgande, det synes mig icke vara vidare honnett handladt.

Här har vidare sagts, att bergmästaren skulle neka utmålsläggning på grund deraf, att brytningsbar malm icke finnes. Ja, hvad det beträffar, så behöfver det finnas ganska litet brytningsbar

malm i en fyndighet, för att bergmästaren skall vara skyldig att lägga utmål, ty frågar man en intresserad inmutare, huru det är med malmförekomsten, så svarar han i de flesta fall: »ja, det är dåligt nu, men det tager sig mot djupet». Dermed har jag endast velat säga, att man icke bör bygga någon förhoppning på en sådan förut-sättning.

Jag har försökt att sätta mig in uti den sak, som nu är i fråga, och jag kan icke frånträda den uppfattningen, att den största rättvisan ligger uti det förslag, som jag tillåtit mig framställa, ty derigenom får inmutaren sin hälft och kronan den andra hälften i fyndigheten. Denna andra hälft ställer då kronan på auktion, hvarvid den högstbjudande blir egare till denna hälft. Inmutaren får alltså sitt och kronan får sitt. Vidare får jag påpeka, att på detta sätt kronan kommer till sin rätt inom alla inmutade områden, der utmål läggas.

Jag ber att få vidhålla mitt yrkande om återremiss.

Herr Åker man: Det är egentligen tvenne punkter utaf den ärade utskottsledamotens anförande, som jag fäst mig vid, och hvarom jag nu skall be att få yttra några ord.

Det ena var, att han gjorde sig förhoppning om att dessa inmutningar, som äro gjorda för jernmalmsfyndigheter, men hvilka i sjelfva verket afse den på platsen förefintliga magnesiten, aldrig skulle blifva giltiga genom utmålsläggning, emedan det dervid icke skulle kunna af inmutaren visas, att der finnes en tillräcklig mängd brytningsbar malm. Såsom den föregående talaren redan bemärkt, möter det emellertid mycket stora svårigheter att dervidlag visa, att det icke finnes jernmalm nog för att få utmål, ty dertill behöfves icke mycket. Inmutaren är alltså der i den rätt, som grufvestadgan gifver honom, och ingen kan, sedan han fått utmål och lagenligt försvarat detsamma, komma åt magnesiten på dessa områden, såvida ej lagen skulle få retroaktiv verkan, ty i så fall tillfölle naturligtvis magnesiten den nuvarande inmutaren.

Det var emellertid egentligen en annan punkt, som jag ville beröra.

Med stöd af de skäl, som herr Tornerhjelm framhållit för afslag å hela frågan i syfte att till nästa riksdag få ett nytt kongl. förslag i saken, synes mig hans åsigt vara den, att, om det då kunde beviljas koncession på dessa områden, inmutningsrätten å jernmalmsfyndigheten derigenom skulle vara tillintetgjord. Detta blir emellertid enligt min åsigt visst icke förhållandet. Jag vet ej, att grufvestadgan lägger något hinder i vägen för att inmutningar verkställas äfven på koncessionerade områden, och man vinner därför ingenting med att sträfva efter att återigen få fram och söka befrämja ett kongl. förslag om koncessionsystemets tillämpning i detta fall. En annan sak hade varit, om 1898 års Riksdag hade gått in på Kongl. Maj:ts då framlagda koncessionsförslag, ty i så fall hade vi sluppit allt det

Om ändring af 1 och 8 §§ grufvestadgan.
(Forts.)

Om ändring
af 1 och 8 §§
grufvestad-
gan.
(Forts.)

krångel, som sedan följt af Andra Kammarens beslut vid nämnda riksdag. Men nu kan det icke vara till någon fördel att söka få koncession medgifven för de områden, der kända fyndigheter af magnesit förekomma. Inmutningen är tagen, och jag vill visserligen ej påstå, att inmutningen kommer att leda till utmåls läggande, men icke synes det mig osannolikt, att så kommer att ske, allra helst om utskottets uppskofsförslag skulle komma att vinna kammarens bifall, ty i så fall kommer för visso utmål att af inmutaren begäras, innan frågan om rätten till magnesitfyndigheters tillgodogörande hunnit lösas.

Förstod jag herr Nissers sista anförande rätt, måtte han icke hafva fäst sig vid hvad som både af mig och herr Tornerhjelm redan blifvit nämndt, nemligen att den kronans jordegärerätt, som han förutsatte, icke längre finnes, då ju redan i höstas den auktion egde rum, som han tänkte skulle komma att framdeles hållas. Kronans rätt i detta fall är redan öfverlåten till en enskild person och således tills vidare förlorad.

Jag har icke funnit skäl att frångå min redan uttalade åsigt, att det vore lämpligast att nu utan vidare antaga det kongl. förslaget, men jag har lika litet nu som förra gången, jag hade ordet, något emot en återremiss. Utskottets förslag om uppskof med frågans afgörande eller ett afslag å Kongl. Maj:ts framställning vill jag deremot på det bestämdaste motsätta mig.

Herr Tornerhjelm: Det är möjligt, att, såsom generaldirektör Åkerman nämnde, det icke låter sig göra att få utmålen på dessa inmutningar upphäfda, utan att utmål verkligen måste kvarstå, om sådant erhållits. Men i sådant fall står all lagstiftning vanmäktig gent emot dessa inmutare. Då kan man icke få taga inmutning på magnesit. Vill man således icke gifva denna lagstiftning en retroaktiv verkan, så blir förhållandet det, att dessa förekomster icke kunna åtkommas på något sätt. Då finnes endast den förhoppningen, att, såsom en talare framhöll, inmutningarna äro belägna i sådana obygder och äro af den beskaffenhet, att inmutarne tröttna på dem och låta dem förfalla.

Vidare sades, att koncession skulle icke vara bättre än inmutning, därför att äfven sedan koncession beviljats, skulle inmutning kunna tagas. Om Riksdagen 1898 medgifvit Kongl. Maj:t rätt att koncessionera, så hade samma krångel uppstått, beroende derpå, att, sedan koncession blifvit gifven, inmutning kunnat tagas.

Att någon fara skulle kunna ligga i ett uppskof har jag svårt att tänka mig, just därför att ju längre man dröjer, desto sannolikare är det, att dessa inmutningar, som tagits rent af på spekulation, skola blifva sönade. Då således så olika meningar göra sig gällande äfven hos de på grufslagstiftningens område sakkunniga, och då jag föreställer mig, att utskottets uppgift i händelse af återremiss skulle blifva att skriva om lagen i alla delar, så hemställer jag, huruvida det icke kunde vara lämpligare att, i stället för att låta

utskottet redigera en helt ny lag, låta förslaget för denna gång falla och öfverlemna åt Kongl. Maj:t, som har mera sakkunniga krafter till sitt förfogande, att utarbета ett nytt förslag, under öfvervägande af de skäl, som nu anförts å båda sidorna.

Om ändring af 1 och 8 §§ grufvestadgan.

(Forts.)

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Lundström: För min del har jag varit mycket tveksam, om det verkligen är skäl att utsträcka inmutningsrätten till här ifrågavarande mineral. Först och främst skulle detta vara fullständigt stridande mot den princip, som förut gjort sig gällande i den nuvarande grufvestadgan vid bestämmande af de inmutningsbara mineralen. Enligt denna stadga är inmutning medgifven endast af malmer och några malmerna närstående mineral. Enligt det i den kongl. propositionen framlagda förslaget skulle inmutningsrätten utsträckas till två mineral, af hvilka det ena har betydelse såsom användbart till eldfast material och till beskicksningsmedel inom den metallurgiska industrien och det andra i tekniskt afseende för framställning af gödningsämnen. Konseqvensen häraf skulle naturligtvis blifva, att äfven många andra mineral, såsom kalk, quartz etc., förklarades inmutningsbara. Ett annat skäl är, att jag tror, att ändamålet icke skulle vinnas i särdeles hög grad. Om icke båda dessa mineral, så är åtminstone magnesiten till sin beskaffenhet sådan, att det fordras särskilda kunskaper för att känna igen den. En vanlig grufletare gör det nog icke. Derfor är åtminstone någon mineralogisk bildning af nöden. Då det emellertid nu är ifrågasatt att utsträcka inmutningsrätten blott till sådan kronojord, som står under kronans omedelbara förvaltning, och det tyckes vara en allmän önskan i de nordliga trakter, der dessa mineral hufvudsakligast förekomma, att så skall ske, vill jag för närvarande icke motsätta mig förslaget.

Frågan blir då, huru de svårigheter skola undanrödjas, hvarom här redan mycket talats. Jag inser väl, att detta nog icke är någon lätt sak. I ett afseende är jag dock icke af aldeles samma uppfattning som utskottets ordförande, nemligen deruti, att, om äfven lagen skulle få retroaktiv verkan, så att de ofvannämnda mineralen ansågos såsom inmutningsbara äfven inom gamla utmål, deraf alltid skulle följa, att kronan förlorade rätten till ersättning för jordegareandelen i dessa mineral. Detta blefve visserligen fallet inom sådana utmål, för hvilka mutsedlar blifvit utfärdade före den 20 augusti 1889, men icke inom de öfriga. Ty äfven om det redan varit auktion på kronans jordegareandel, skall enligt § 4 i kongl. kungörelsen den 20 oktober 1899 arrendeafgiften för kronans andel i grufva väl utgå i penningar, men motsvara viss del af värdet af *alla de inmutningsbara* ämnen, som under den tid afgiften afser brutits och uppfördrats ur grufvan. Deraf följer ju tydligen, att, om magnesit och apatit, som förekomma inom sådana utmål, förklaras inmutningsbara och sålunda få bearbetas af grufvegaren, denne likväl måste deraf af-

Om ändring af 1 och 8 §§ grufvestad-gan. stå lika så stor del som af de öfriga inmutningsbara mineralen. Kronan skulle alltså få sin rätt äfven i detta fall.

(Forts.)

Emellertid vill jag icke motsätta mig en återremiss, då jag hoppas, att utskottet möjligen skall kunna åstadkomma ett lämpligt öfvergångsstadgande, hvarigenom betänkligheterna med afseende såväl på de gamla utmålen som på de redan upptäckta och undersökta magnesitfyndigheterna blifva undanröjda. Och torde jag få förena mig med utskottets ordförande i anhållan, att utskottet dervid äfven måtte taga i öfvervägande, om icke de områden, der förekomsten af magnesit eller apatit redan är känd, kunde helt och hållet undantagas från lagen. Deremot kan ju invändas, att det då med afseende å dem sedermera måste blifva ett koncessionsförfarande. Men så blefve äfven förhållandet, om kronan skulle få inmutningsrätt, och deraf skulle dessutom många andra olägenheter uppstå. Då synes det vara bättre, att de kända fyndigheterna rent af undantagas från lagen.

Jag yrkar återremiss.

Efter det öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr vice talmannen, som öfvertagit ledningen af förhandlingarna, jemlikt under öfverläggningen förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt samt vidare derpå att utlåtandet skulle visas åter till utskottet, och förklarade sig finna den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad sammansatta stats- och lagutskottet hemställt i sitt utlåtande n:o 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, visas utlåtandet åter till utskottet.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstningen befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—25;

Nej—68.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 19 och 20 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 41, i anledning af väckt motion angående införande af vissa bestämmelser rörande sysslomäns förvaltning af konkursgäldenärs egendom biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 48, till Konungen, angående utsträckt sabbats-hvila åt vissa statstjenstemän och betjente.

Justerades sju protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr vice talmannen beslöts, att de under dagen första gången bordlagda ärendena skulle sättas främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 1,25 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Tisdagen den 30 april.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.; och dess förhandlingar leddes af herr vice talmannen.

Justerades protokollet för den 23 i denna månad.

Anmälades och bordlades tredje särskilda utskottets memorial n:o 9, angående aflöning åt dess tjänstemän och vaktbetjening.

Upplästes och godkändes tredje särskilda utskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 71, till Konungen, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition n:o 39, med förslag till lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete och till lag om ändrad lydelse af 17 kap. 4 och 11 §§ handelsbalken.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran följande den 27 innevarande månad bordlagda ärenden, nemligen statsutskottets utlåtanden n:is 69—75 och 77, lagutskottets utlåtanden n:o 43 äfvensom andra särskilda utskottets memorial n:o 8.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr vice talmannen beslöts, att det under dagen första gången bordlagda ärendet skulle sättas främst på föredragningslistan till morgondagens sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2,07 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Onsdagen den 1 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 24 nästlidna april.

Anmäldes och bordlades:

konstitutionsutskottets memorial och utlåtande:

n:o 5, angående fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll; och

n:o 6, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af §§ 60, 65 och 75 riksdagsordningen.

statsutskottets memorial och utlåtanden:

n:o 78, i anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde hufvudtiteln gjorda framställningar om anslag till Chalmers tekniska läroanstalt;

n:o 79, med anledning af två inom Riksdagen väckta motioner, afseende inrättande af dels en regelbunden ångbåtsförbindelse mellan Stockholm och Reval, dels ock en ångfärjeförbindelse mellan hamn i Skåne och Lybeck;

n:o 80, angående afsättande, i anledning af 1900 års statslåns upptagande, af medel för amortering af statsskulden; och

n:o 81, angående semester för deputerade i riksgäldskontoret samt angående reglering af aflöningen för den vid riksgäldskontoret och Riksdagens bibliotek anställda tjänstepersonal, m. m.

bevillningsutskottets betänkande n:o 33, i anledning af väckt motion angående höjning af tullen å elektriska maskiner eller delar deraf;

bankoutskottets memorial n:o 9, angående beviljande af dyrtidstillägg åt riksbankens tjänstemän och betjente; äfvensom

lagutskottets memorial och utlåtanden:

n:o 44, med föranledande af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande vissa delar af lagutskottets utlåtande n:o 40, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar af rättegångsbalken, lag om hvad iakttagas skall i afseende å införande af lagen om ändring i vissa delar af rättegångsbalken, lag om ändring i vissa delar af utsökningslagen, lag om beräkning af fatalietid i visst fall samt lag om offentlighet i visst fall vid förhör inför hofrätt;

n:o 45, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning och förslag i syfte att inskränka utländska agents försäljningsrätt inom Sverige;

n:o 46, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af §§ 7 och 35 i förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862; och

n:o 47, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående ändrad lydelse af § 40 i förordningen om kyrkostämman m. m. den 21 mars 1862.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 49, i anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag till skogsväsendet;

n:o 50, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra skogvaktarebostället Tummetorp n:o 1 i Östergötlands län hörande lägenhet;

n:o 51, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af åtskilliga lägenheter under förra militiebostället Tollarp n:is 5 och 8 om $\frac{1}{2}$ mantal i Kristianstads län;

n:o 52, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till indragna militiebostället Fiskevik n:o 2 i Vermlands län hörande lägenhet;

n:o 53, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af vissa delar af förra militiebostället Ansta n:is 3 och 4 i Örebro län;

n:o 54, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af tomtplatser å kronoparken Skagersholm i Skaraborgs län;

n:o 55, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af vissa delar af förra sergeantsbostället $\frac{5}{12}$ mantal n:o 1 Skogen i Ragunda socken af Jemtlands län;

n:o 56, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af allmänningstorp under kungsladugården Väderbrunn n:o 1 i Södermanlands län;

n:o 57, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af vissa delar af förra hospitalshemmanet $\frac{1}{8}$ mantal Berga n:o 3 Lillgård i Östergötlands län;

n:o 58, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående utbyte af jord mellan kronan och Jönköpings stad;

n:o 59, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående jordafsöndring från förra sergeantsbostället 1 mantal Hulje n:o 5 Södergården i Östergötlands län;

n:o 60, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående jordafsöndring från förra korpralsbostället $\frac{3}{4}$ mantal Nöbbelöf n:o 6 i Malmöhus län;

n:o 61, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående jordafsöndring från förra sergeantsbostället Götlanda n:is 5 och 6 Nol och Lillegården om tillsammans 1 mantal i Skaraborgs län;

n:o 62, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afsöndring af mark från förra militiebostället 1 mantal Tibble n:o 4 i Vestmanlands län m. m.;

n:o 63, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående jordafsöndring från den under kronoparken Sjögarad lydande egendomen Strängsered Storegården i Elfsborgs län;

n:o 64, i anledning af Riksdagens år 1900 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jemte dertill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1899;

n:o 65, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående utbyte af jord mellan kronan och Karlskrona stad;

n:o 66, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af till förra hospitalshemmanet 1 mantal Hede n:o 1 hörande andel i delar af samfälligheterna Kinna qvarn och »Utvidgning vid Kinna qvarn och såg samt en 40 fot bred plats på båda sidor ån»;

n:o 67, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af viss del af kronoängen Hägran n:o 1 i Öja socken af Södermanlands län;

n:o 68, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse under eganderätt till Dorotea kommun af viss del utaf ett vid afvittringen inom Dorotea socken till kyrkostad afsatt område;

n:o 69, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af förra regementsqvartermästarebostället $\frac{3}{4}$ mantal Hagstad n:o 1 i Kalfsviks socken och Kinnevalds härad af Kronobergs län; samt

n:o 70, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående fortsatta åtgärder till förekommande af skogshärjning af insekten nunnan.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag,
dels till delar af riksdagsbeslutet:

n:o 1, ingresser; och

n:o 2, slutmeningen;

dels ock till paragrafen i riksdagsbeslutet;

n:o 3, angående ansvarsfrihet för fullmäktige i riksbanken;

n:o 4, angående lag om ändrad lydelse af 4 kap. 11 § strafflagen;

n:o 5, angående lag, innefattande tillägg till förordningen den 6 februari 1849 angående viss tid för klander af husesyn emellan enskild jordegare och landbo;

n:o 6, angående förslag till lag om ändrad lydelse af 3 och 18 §§ i förordningen den 31 oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning;

n:o 7, angående förslag till lag om rätt till jagt, till lag om ändrad lydelse af 24 kap. 13 § strafflagen och till lag om ändrad lydelse af 1 § i lagen angående tiden för nyttjanderättsaftals bestånd den 25 april 1889;

n:o 8, angående ansvarsfrihet för fullmäktige i riksgäldskontoret;

n:o 9, angående ansvarsfrihet beträffande fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret lemnadt uppdrag i fråga om uppförande å Helgeandsholmen af riksdags- och riksbankshus;

n:o 10, angående val af justitieombudsman och suppleant för honom;

n:o 11, angående användande af det af 1900 års Riksdag till anskaffning af ny fältartillerimateriel och ammunition för år 1901 afsatta belopp;

n:o 12, angående förslag till bestämmelser om arfskatts utgörande i vissa fall;

n:o 13, om ändrad lydelse af 1 och 7 §§ i förordningen angående bevilning af fast egendom samt af inkomst;

n:o 14, angående förslag till taratariff att gälla vid varors förtullning efter bruttovigt;

n:o 15, om förändrad lydelse af § 18 i kongl. förordningen angående vilkoren för försäljning af brännvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker den 24 maj 1895;

n:o 16, om förändrad lydelse af § 4 i kongl. förordningen angående vilkoren för försäljning af brännvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker den 24 maj 1895;

n:o 17, angående ändring i 117 § i Kongl. Maj:ts förnyade nådiga stadga om skiftesverket i riket den 9 november 1866;

n:o 18, angående ändring af 26 kap. 4 § byggningsbalken;

n:o 19, angående förändring i bestämmelserna om beräkning af hvitbetssocker-tillverkningskatten;

n:o 20, angående ändring i gällande grunder för valrätt till Andra Kammaren;

n:o 21, angående förslag till lag om in-teckning i fartyg m. m.;

n:o 22, angående förändrad lydelse af §§ 6, 7, 8, 41 och 42 i lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897;

n:o 23, om ändrad lydelse af 35 § i förordningen angående in-teckning i fast egendom den 16 juni 1875;

n:o 24, angående skärpta lagbestämmelser för uraktlåtenhet att utgifva bidrag till underhåll af oäkta barn;

n:o 25, angående tillägg till § 12 i förordningen om kyrkostäm-ma m. m. samt till § 16 i förordningen om kommunalstyrelse på landet;

n:o 26, angående ändring af § 17 i förordningen om kommunalstyrelse på landet samt § 9 i förordningen om kyrkostäm-ma m. m.;

n:o 27, rörande lag angående ocker; samt

n:o 28, om lag angående förlängning af tiden, under hvilken

förordningen rörande de lappar, som med renar flytta emellan de förenade konungarikena Sverige och Norge, skall vara gällande.

Vid föredragning af tredje särskilda utskottets under gårdagen bordlagda memorial, n:o 9, angående aflöning åt dess tjänstemän och vaktbetjening, biföll kammaren hvad utskottet i detta memorial hemställt.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 27 och 30 nästlidne månad bordlagda utlåtanden:

n:o 69, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af den kronan tillkommande jordegareandel i grufva, och

n:o 70, med anledning af *dels* Kongl. Maj:ts framställning om anslag till ordnande och registrerande af vissa handlingar i kammarsarkivet, *dels* ock väckt motion angående inspektion af vissa embetsverks arkiv m. m.,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Föredrogs å nyo statsutskottets den 27 och 30 sistlidne april bordlagda utlåtande n:o 71, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anslag till beredande åt lappar inom Enontekis socken af Norrbottens län af eftergift i viss dem åliggande ersättnings-skyldighet.

Anslag för beredande åt en del lappar af eftergift i viss dem åliggande ersättnings-skyldighet.

Herr Ljungberg: Det är icke för att motsätta mig det begärda anslaget, som jag har begärt ordet, utan för att till herr chefen för civildepartementet hemställa, huruvida icke någon åtgärd kunde vidtagas för att, om icke helt och hållet undgå, åtminstone förminska dessa obehagliga efterräkningar.

År efter år påläggas våra i Norge nomadiserande lappar till orimlig höjd uppdrifna skadeersättningsbelopp, och dessa skadeersättningar kunna så mycket lättare påläggas lapparne, som de bestämmas, utau att någon svensk är närvarande, af norska länsmän med biträden. Sedan gå dessa bestämmelser till landshöfdingen, som betalar beloppen, och derefter, när dessa icke kunna utfås af de fattiga lapparne, måste statsverket betala dem. Så har det fortgått i flera år. Med största noggrannhet undersökes lapparnes förmåga eller rättare sagdt oförmåga att betala, och derefter går man in till Kongl. Maj:t och Kongl. Maj:t till Riksdagen för att få ersättning för hvad som brustit.

Men då man så noggrant undersöker lapparnes tillstånd och

Anslag för beredande af en del lappar af eftergift i viss den åliggande ersättningsaskyl-dighet.
(Forts.)

fattigdomsförhållanden, förefaller det underligt, att icke någon tanke egnas åt möjligheten att *undgå* dessa oupphörliga påkänningar. Det skulle väl möjligtvis kunna gå så till, att svenska regeringen sökte förmå norska regeringen att inskräpa hos sina underordnade något större rättvisa och billighet, och deraf kunde man hoppas åtskilligt; men säkrast vore kanske, om närmaste lappfogde eller lappförman finge order att vara närvarande vid skadeersättningarnas bestämmande. Jag tror, att detta slöseri med statens medel eller, för att nyttja ett mildare uttryck, mindre kloka användande af desamma nu fortgått så länge, att något borde göras för att få en för både lapparne och statsverket mera tillfredsställande behand-ling af dessa frågor.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt.

Ifrågasatt anslag för undersökning rörande de sinnessjuka.

Föredrogs å nyo statsutskottets den 27 och 30 nästlidne april bordlagda utlåtande n:o 72, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anslag till bekostande af en undersökning rörande de sinnessjuka i riket.

Herr Almén: Den ifrågavarande statsutgiften är icke så stor, att man ur den synpunkten behöfver hysa betänkligheter mot att bifalla den kongl. propositionen.

Om man å andra sidan frågar, hvad man med detta anslag anser sig skola vinna, synes syftet vara att räkna antalet sinnessjuka och samtidigt utröna, huru många af dessa behöfva vård å hospital. Ja, en sådan utredning *kan* blifva behöflig, men i detta *nu* är den det alldeles icke. Vi veta tillräckligt, att dessa sinnessjuka uppgå till 4 å 5 tusen och att 4 å 5 tusen idioter finnas, hvaraf många äro så svårhandterliga, att de kunna behöfva vård å anstalt. Men, mina herrar, staten lärer väl icke hinna bygga asyler till det antal och den utsträckning, att vi kunna skaffa alla dessa vård å anstalt ännu på en 12 å 16 år: Frågas då: hvartill tjenar nu denna utredning? Vi veta, att vi hafva så och så många sinnessjuka och att vi icke *kunna* skaffa dem vård på 12 å 16 år. Kunna vi icke vänta med den ifrågasatta utredningen, till dess den tiden gått förbi? Nu vinnes rakt ingenting härmed. Dessa 30,000 kronor skulle vara alldeles bortkastade, och det smakar mig i allmänhet icke, det må vara fråga om statsmedel eller andra medel. Jag tillåter mig därför yrka afslag.

Herr statsrådet von Krusenstjerna: Den siste ärade talaren yrkade afslag på Kongl. Maj:ts förevarande framställning. Jag skall då tillåta mig fästa kammarens uppmärksamhet på, att denna Kongl.

*Ifrågasatt
anslag för
undersökning
rörande de
sinnessjuke.
(Forts.)*

Maj:ts framställning helt och hållet grundar sig på 1900 års Riksdags skrivelse till Kongl. Maj:t. Deri begärde Riksdagen uttryckligen, att Kongl. Maj:t ville låta verkställa en särskildt anordnad sakkunnig undersökning i syfte att utröna hela antalet af sinnessjuke i vårt land och så tillförlitligt som möjligt, huru stor del af dem finge anses vara i behof af vård å anstalt för sinnessjuke, samt för Riksdagen framlägga undersökningens resultat.

Med anledning deraf hördes myndigheterna, huru en sådan undersökning skulle verkställas, och det förslag, som den särskildt sakkunniga myndigheten, medicinalstyrelsen, framlade, uppgick till en kostnad af icke mindre än 200,000 kr. Kongl. Maj:t har nu hyst tvekan, huruvida verkligen det af Riksdagen äskade målet vore värdt så stora kostnader, och därför föreslagit en nedsättning till 30,000 kr. i syfte att man blott skulle anställa fullständig undersökning för utrönande af antalet sinnessjuke, men beträffande den andra delen af Riksdagens begäran, eller att man också skulle undersöka, hvilka af dessa sinnessjuke, som vore i behof af sådan vård, att de borde å hospital intagas, ansåg Kongl. Maj:t, med afseende just på de stora kostnaderna, att denna undersökning icke skulle vara så detaljerad, icke så till sägande omfatta hvarje sinnessjuk, utan att man borde undersöka förhållandena inom ett provinsialläkaredistrikt i hvarje län och efter förhållandena der räkna ut, huru många sinnessjuke vore i behof af vård å hospital, för att komma till det hufvudsakliga ändamålet, nemligen att få veta, huru många nya hospital och asyler kunde behövas.

När Riksdagen uttryckligen begärt en undersökning, och det så nyligen som för ett år sedan, hade Kongl. Maj:t enligt min uppfattning icke annat att göra än att framlägga saken för Riksdagen, visa Riksdagen kostnaderna för den undersökning, som Riksdagen hade begärt, och på samma gång uttala den egna åsigten, att man icke borde vidkännas så stora utgifter, som ett fullständigt bifall till hvad Riksdagen begärt skulle medföra, utan välja en medelväg, som skulle förorsaka en kostnad af endast 30,000 kr., och detta är, upprepar jag, skälet till Kongl. Maj:ts framställning.

Herr Billing: Möjligtvis har någon af herrarne icke läst statsutskottets motivering i denna punkt; den är så kort och så pass märklig, att jag tillåter mig uppläsa densamma. Det är endast fyra rader: »Då Riksdagen i skrivelse till kongl. Maj:t år 1900 anhållit om framläggande för Riksdagen af förslag till utredning i det syfte, hvarom förmäles i Kongl. Maj:ts nu föreliggande proposition, anser sig utskottet icke böra afstyrka bifall till propositionen; och får alltså utskottet hemställa» o. s. v. — En ganska egendomlig motivering af statsutskottet, men affattad med full eftertanke och försats. Statsutskottet tillstyrker bifall till den kongl. propositionen, icke därför att det anser det mål, man här skulle vinna, vara värdt 30,000 kronor, utan endast på den grund, att förra årets Riks-

*Ifrågasatt
anslag för
undersökning
rörande de
sinnessjuke.*

(Forts.)

dag begärt undersökning och utredning, och utskottet således icke ansett sig kunna nu afstyrka bifall. Såsom herrarne torde erinra sig från fjolårets riksdag, hade statsutskottet då icke kunnat förorda förslaget om en stor och omfattande undersökning rörande de sinnessjuke. Riksdagens båda kamrar gillade dock icke denna statsutskottets uppfattning, och stämningen var så pass stark deremot, att hvarken i denna eller Andra Kammaren någon annan än jag, såsom afdelningsordförande inom utskottet, ansåg sig böra försvara dess mening. Statsutskottet hade redan då den öfvertygelsen, att en sådan undersökning, som här nu föreslås, icke vore af beskaffenhet, att man af densamma kunde vänta synnerlig frukt, och samma mening hyser statsutskottet den dag i dag är, ty utskottet resonerar så, att man, hellre än att utgifva en ganska stor summa för en undersökning, som det anser vara obehöflig, bör använda alla disponibla medel för beredande af vård för det mycket stora antal sinnessjuke, som vi utan all undersökning väl veta finnas i landet. Det kan väl icke heller förnekas, att denna åsigt är riktig. Vi veta, att antalet sinnessjuke, i behof af vård, är mycket stort. Det rätta är väl då att, så långt tillgångarne medgifva, inrätta hospital och asyler för deras upptagande, i stället för att kasta ut en stor summa på undersökningar, som enligt statsutskottets uppfattning äro obehöfliga. Medicinalstyrelsen har sagt, att en fullt effektiv undersökning skulle kräfvä en kostnad af 200,000 kronor. Detta har Kongl. Maj:t ansett vara alldeles orimligt begärtd, och en framställning om beviljande af ett så stort anslag för detta ändamål hade väl icke statsutskottet kunnat gå in på att tillstyrka, trots Riksdagens auktoritet från i fjol. Emellertid, då båda kamrarna begärt en undersökning, är väl nu intet annat för Riksdagen att göra än att betala hvad den i fjol requirerade genom att bifalla det begärda anslaget å 30,000 kronor, hvartill jag yrkar bifall.

Herr Almén: De tvenne sista talarne hafva, om man vill läsa emellan raderna eller till och med om man blott hört på hvad de sagt, erkänt, att hela denna undersökning är obehöflig, men penningar skola släppas till, ty Riksdagen har begärt densamma. Detta är ett argument, som kanske Riksdagen bör godkänna och väl äfven jag får finna mig i, men det hindrar icke, att jag yrkar afslag, ty dessa penningar skulle vara bortkastade. Jag erkänner villigt, att Kongl. Maj:ts förslag är mera välbetänt och vida bättre än medicinalstyrelsens, ty beräkningen blir i förevarande fall lika tillförlitlig, om utredningen omfattar endast vissa län och icke alla. Den invändningen, att olika läkare hafva olika uppfattningar i fråga om hvilka patienter äro i behof af hospitalsvård, är gällande i båda fallen. Det blefve icke bättre, om i detta hänseende alla 24 länen undersöktes, än om beräkning gjordes, sedan i ett mindre antal län undersökningar verkstälts, ty alltid måste den subjektiva uppfattningen göra sig gällande vid besvarandet af frågan, hvilka sinnessjuke vore

i behof af vård å anstalt och hvilka kunde undvara sådan. Mot Kongl. Maj:ts förslag är intet att invända beträffande summans storlek, men jag anser, att detta anslag vore bortkastadt. Jag vill således yrka afslag och framhålla, att hvad före allt annat bör göras är att skaffa flera hospital och asyler. Vi böra icke vänta fyra år, innan förslag om nya asyler förelägges oss. Här gäller enligt min tanke först att utröna, hvar dessa nya anstalter, hvartill Riksdagen till äfventyrs kan komma att anslå medel, skola förläggas, men denna fråga är icke lätt att lösa. Att behovet i detta fall är trängande, är en känd sak, och från hela landet höras klagomål, att botliga sinnessjuka få vänta så länge, att af dem flertalet blifva obotliga, och man kan icke tänka sig något bedröfligare, än förhållandet i detta hänseende nu är. Nödvändigt är att, innan nya hospital byggas, få veta, hvar de skola förläggas, men ingenting hindrar, att, redan innan asylen vid Restad blifvit färdig, förslag uppgöres till byggandet af nya asyler. Dessa 30,000 kronor, som begäras för ifrågavarande undersökning, skulle enligt min åsigt vara fullkomligt bortkastade och böra bättre användas.

*Ifrågasatt
anslag för
undersökning
rörande de
sinnessjuka.*

(Forts.)

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen jemlikt derunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt samt vidare på afslag derå, och förklarade sig anse den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande n:o 72, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—39;

Nej—55.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 27 och 30 sistlidne månad bordlagda utlåtanden:

n:o 73, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående fördelning af besparingar å *sjette* hufvudtitelns anslag till jordbruket, handeln och näringarna,

n:o 74, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anslag för tillgodoseende af åtskilliga behof vid veterinärinrättningen i Skara,

n:o 75, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anslag till nybyggnads- och ändringsarbeten m. m. vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund, samt

n:o 77, angående ej mindre vissa utaf Kongl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag till nya byggnader och anläggningar vid statens redan trafikerade jernvägar, än äfven en i anledning häraf inom Riksdagen väckt motion,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Om ändrad handläggning af lagfarts- och inteckningsärenden. Föredrogs å nyo lagutskottets den 27 och 30 nästlidne april bordlagda utlåtande n:o 43, i anledning af justitieombudsmannens framställning angående ändrade bestämmelser rörande handläggning af lagfarts- och inteckningsärenden.

Herr Unger: Jag har icke någon anmärkning att göra mot utskottets hemställan, att denna justieombudsmannens framställning rörande lagfarts- och inteckningsärendenas handläggning ej må till någon Riksdagens åtgärd föranleda. Men jag vill litet närmare ingå på några af justitieombudsmannens motiv, som utskottet icke ansett nödigt att vederlägga; utskottet har ändock haft fullt fog för det slut, hvartill utskottet kommit.

Jag, som sjelf utöfvat verksamhet som landtdomare under något mera än fyrtio år, kan icke lemna ovederlagdt hvad justitieombudsmannen säger om det sätt, hvarpå lagfarts- och inteckningsärenden handläggas vid häradsrätterna, utan finner mig böra deremot inlägga min gensaga. Justitieombudsmannen behagar yttra: »Enligt gällande rätt skola lagfarts- och inteckningsärendena handläggas af häradsrätten, som deri bör fatta beslutet. Men i verkligheten tillgår det icke så, utan ombesörjer häradshöfdingen ensam dessa ärenden utan något som helst biträde af nämnden. Sina beslut i ärendena fattar häradshöfdingen i allmänhet icke på tingen, så vidt det ej är fråga om alldeles klara åtgärder, såsom t. ex. förnyelser eller dödningar af inteckningar.» »Det är alltså praxis, att i lagfarts- och inteckningsärenden häradshöfdingen beslutar och att han gör detta efter tinget i sitt hem, men i protokollet skrifer han, att häradsrätten fattat beslutet och att detta skett på tinget.» Så kanske det tillgår i någon domsaga, som justitieombudsmannen känner närmare

till, men man kan icke säga, att det det i allmänhet tillgår på det sättet. Så vidt åtminstone jag sett och erfarit, måste jag vitsorda, att det icke praktiseras så. Tvärtom är nämndens biträde vid sådana ärendens handläggning både ålitadt och nödigt; och kan häradsrätten icke vid sjelfva tinget fatta beslut i ärendet, så sker det vid tingets slut efter rådpläging med nämnden. Nu påstår justitieombudsmannen, att nämnden i dessa fall icke är till någon nytta och att den faktiskt är utesluten från dessa ärendens handläggning. Jag beder att få betona, att så *icke* är förhållandet. I allmänhet tillgår det på det sättet, att man rådgör med nämnden, och utan nytta lär väl ingen, som har någon erfarenhet om dessa ärendens handläggning, kunna säga, att detta är. Det är ofta fallet, då lagfarts- och inteckningsansökningar förekomma, att man behöfver upplysningar af nämnden angående faktiska förhållanden. Om t. ex. en man säljer en egendom och såsom åtkomsthandling företer lagfartsbevis eller fastebref för sig och sin hustru, så måste domaren veta, om hustrun lefver, eller om hon är död och hennes arfvingar äro egare till hennes giftorätt i hemmanet. I sådana och andra likartade hänseenden kan nämnden lemna upplysningar. Nämnden och ärendenas offentliga handläggning utgör ock kontroll, att falska intecknings- och lagfartsansökningar icke må förekomma, något som ock, till följd just af den offentlighet, som eger rum vid domstolen, är ytterst sällsynt. Justitieombudsmannen medgifver väl, att denna offentlighet kanske kan vara till någon nytta, men han kommer mycket lätt, ehuru föga begripligt för vanligt sundt förstånd, ifrån den saken. Han säger: »Tänker man sig offentliggörandet å tinget såsom ett skydd särskildt emot falska inteckningar, så må härvid anmärkas, att bankinrättningar och enskilda personer få skydda sig emot falska inteckningar på samma sätt som emot falska vexlar och falska ointecknade skuldebref, d. v. s. genom försigtighet och omtänksamhet vid sina länetransaktiner.»

Detta är ingen förtydning af hans ord, det står så, att man kan skydda sig mot förfalskning af inteckningar genom att sjelf iakttaga försigtighet. Alltså om en person är så försiktig, att han aldrig i hela sitt lif utfärdar eller belånar ett skuldebref, vore han absolut skyddad mot hvarje förfalskning af hans namn och af inteckning i hans fastighet. Ja — så säger herr justitieombudsmannen, men svårt är att förstå hvad han dermed månde mena, dunkelt tänkt och dunkelt sagdt är det i alla fall.

Vidare förmenar han, att offentligheten skulle kunna ersättas medelst kungörelser i ortstidningarna om beslut i lagfarts- och inteckningsärenden. Ja, detta kungörande sker ju redan nu genom Konungens befallningshafvande och enligt nu mera temligen allmänt öfelig sed äfven genom ortstidningarna, men detta är ju i allt fall en efterföljande åtgärd, hvilken i intet afseende kan verka preventivt med hänsyn till möjliga förfalskningar. Äfven detta herr justitieombudsmannens resonnement synes alltså obegripligt, och jag har icke kunnat underlåta att fästa uppmärksamheten derpå, ehuru det

*Om ändrad
handläggning
af lagfarts-
och inteck-
ningsärenden.*
(Forts.)

*Om ändrad
handläggning
af lagfarts-
och inteck-
ningsärenden.*

(Forts.)

måhända icke kan anses mera anmärkningsvärdt och omoget, än det förslag, som för något år sedan från samma håll framställdes, att blifvande landtdomare icke borde utbildas genom tjenstgöring såsom biträden hos landtdomare och vid häradsrättarna, utan genom tjenstgöring vid rådstufvurätter, hvilket förslag icke heller ansetts förtjena afseende.

Jag har velat framhålla detta på samma gång jag särskildt protesterar emot de uppgifter, justitieombudsmannen lemnat angående det sätt, hvaruppå härads höfdingarne och häradsrätterna skulle handlägga dessa ärenden. För öfrigt, äfven om så vore att härads höfdingarne nu på olagligt sätt handlade lagfarts- och inteckningsärenden, kan jag icke förstå, hvarför det skulle leda därhän, att en sekelgammal institution, hvilken verkat med utomordentlig säkerhet, skulle upphävas! Mig synes som det från justitieombudsmannens sida snarare bort föranleda till åtal mot de domare, som, på sätt herr justitieombudsmannen uppgifvit, lära olagligen handlägga lagfarts- och inteckningsärenden. Jag har icke något yrkande att göra, utan anhåller, på de af utskottet anförda skäl och på grund af hvad jag nu haft äran anföras, om bifall till lagutskottets hemställan, att justitieombudsmannens ifrågavarande framställning måtte lemnas utan afseende.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, hvarefter kammaren biföll hvad utskottet i nu föredragna utlåtande hemställt.

Föredrogs och lades till handlingarna andra särskilda utskottets den 27 och 30 nästlidne månad bordlagda memorial n:o 8, med föranledande af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande utskottets utlåtande n:o 6, i anledning af väckta motioner angående skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om åstadkommande af bestämmelser till motverkande af de med sjöfarten förbundna faror.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 27 och 30 nästlidne april bordlagda utlåtande n:o 42, i anledning af väckt motion om sådan ändring i lagen om hemmansklyfning m. m. den 27 juni 1896, att egostyckning och jordafsöndring må kunna ega rum å till bergslag hörande skogsmark, som undergått storskifte, derå laga fastställelse kommit, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Anmäldes och bordlades statsutskottets memorial och utlåtande: n:o 76, i anledning af remiss med öfverlemnande af uppgift å förändringar år 1900 i statsverkets inkomster af för dess räkning utarrenderade kronoegendomar m. m.; och

n:o 82, angående Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen under andra, tredje, fjerde, femte, sjette, sjunde, åttonde och nionde hufvudtitlarne gjorda framställningar om anslag för beredande af dyrtidstillägg för år 1901 åt en del tjenstemän och betjente m. m.

Justerades sex protokollsutdrag för denna dag.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Törner* från och med den 2 till den 11 innevarande månad.

Kammaren åtskildes kl. 12,07 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Fredagen den 3 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Justerades protokollet för den 26 nästlidne månad.

Upplästes ett inkommet läkareintyg af följande lydelse:

Att grosshandl. herr *Gust. Ekdahl* i följd af senskidsinflammation varit förhindrad bevista Riksdagens sammanträden från och med den 17:de till och med den 26 april, och att han å nyo sedan den 30 april i följd af sjukdom i gallvägarne icke kan öfvervara Riksdagens förhandlingar, intygas härmed.

Södertelje den 2 maj 1901.

Carl Bark.

Lasarettsläkare.

Anmäldes och bordlades sammansatta stats- och bankoutskottets memorial n:o 3, angående anvisande af ersättning till sammansatta stats- och bankoutskottets sekreterare;

sammansatta stats- och lagutskottets utlåtanden:

n:o 4, i anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen under *åttonde* hufvudtiteln gjorda framställning angående aflönande af vikarie för lärare eller lärarinna vid af landsting eller stad, som ej i landsting deltagar, inrättadt småskolelärareseminarium.

n:o 5, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående tjänst-årsberäkning i visst fall för lärare eller lärarinna vid folkskola;

n:o 6, i anledning af väckt motion angående skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om statsbidrag till aflönande af vikarier för sådana lärare och lärarinnor vid högre folkskolor, hvilka af sjukdom äro urståndsatta att fullgöra sin tjänst;

n:o 7, i anledning af väckt motion om ändring i gällande bestämmelser angående statsbidrag till aflönande af lärare vid folkskolor och småskolor; samt

n:o 8, i anledning af väckt motion om tillägg till lagen angående ansvarighet för skada i följd af jernvägs drift den 12 mars 1886 i syfte att lapp må erhålla ersättning för renar, som dödats af jernvägståg; äfvensom

Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 5, i anledning af väckta förslag om skrivelser till Kongl. Maj:t angående ändrade bestämmelser i fråga om rätten till utskänkning af vin och maltdrycker å lägerplatser.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 72, i anledning af väckta motioner om ändring i gällande bestämmelser angående häradsnämnd; och

n:o 73, i anledning af väckt motion angående införande i konkurslagen af bestämmelse, att handlingar i konkursmål må kunna med allmänna posten till rätten eller domaren insändas.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran konstitutionsutskottets den 1 innevarande månad bordlagda memorial och utlåtande n:is 5 och 6.

Föredrogs och lades till handlingarna statsutskottets den 1 i denna månad bordlagda memorial n:o 76, i anledning af remiss med

öfverlemnande af uppgift å förändringar år 1900 i statsverkets inkomster af för dess räkning utarrenderade kronoegendomar m. m.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran följande den 1 i denna månad bordlagda ärenden, nemligen statsutskottets utlåtande och memorial n:is 78—82, bevillningsutskottets betänkande n:o 33, bankutskottets memorial n:o 9 äfvensom lagutskottets memorial och utlåtanden n:is 44—47.

Justerades två protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de under dagen första gången bordlagda ärendena skulle sättas främst på föredragningslistan till morgondagens sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2,47 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.
